ANUL IX. BUCUREŞTÏ, MAIŬ 1885. No. 5.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvêntul"
II. Tim. IV. 2.

ACTE
PRIVITOARE LA AUTOCEFALIA
BISERICEÏ ORTODOXE A ROMÂNIEÏ

I.

Mesajul Regal pentru deschiderea Sântuluï Sinod din primăvara anuluï 1885

Prea Sânţï Părinţï,

Sântul Sinod al Bisericeï autocefale ortodoxe române are a înregistra de astă dată un fapt de mare însemnătate.

Sînt fericit a anunţa Prea Sânţiilor Vóstre, că autocefalia seculară a Bisericeï ortodoxe române a căpătat bine-cuvêntarea Santităţeï Sale Patriarculuï Ecumenic, şi că ast-fel posiţiunea Bisericeï române, egal îndreptăţită cu cele-lalte Bisericï ortodoxe autocefale, surorile eï de aceiaşï credinţă şi de acelaşï rit, se află bine-definită.

Acest bun resultat l'am obţinut prin stăruinţele Guvernuluï Meŭ, cu concursul luminat şi patriotic al Prea Sânţilor Mitropoliţï şi Episcopï aï Bisericeï române şi

grație înaltelor simțiminte de adevĕrată frăție creștinéscă, ce însuflețesce pe Santitatea Sa Ioachim IV și pe Sântul seŭ Sinod.

Faptul acesta, care întăresce și maĭ mult posițiunea Bisericeĭ în înălțimea și demnitatea, ce i se cuvine, trebue să umple de bucurie inimele nóstre a tuturora.

Biserica, din a căreĭ apărare în secoliĭ trecuțĭ Româniĭ îșĭ fac gloria lor, a fost tot-dé-una nedeslipită de destinele țĕreĭ. Pătruns de acest adevĕr istoric și cunoscênd credința nestrămutată a poporuluĭ în religiunea luĭ strĕmoșéscă, din cea întâie ḑi și în tot timpul Domnieĭ Mele am avut dinaintea ochilor Meĭ un țel constant, mărirea și întărirea Bisericeĭ române, pentru ca ea să remână acea mare instituțiune națională de Stat, pe care poporul român să se pótă tot-dé-una sprijini.

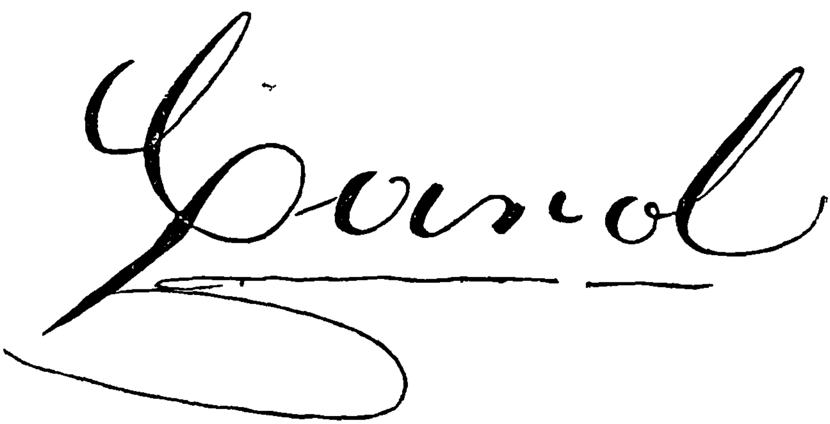
Nu mĕ îndoiesc, că Biserica ortodoxă română, stând ast-fel în posițiunea eĭ firéscă, se va întări și se va desvolta în lăuntru prin strînsa unire a membrilor acestuĭ Sânt Sinod și prin dragostea creștinéscă a tuturor servitorilor altaruluĭ, a cărora rădicare trebue să fie o preocupare continuă a Sântuluĭ Sinod și a guvernuluĭ Meŭ.

Téra întrégă îșĭ are ochiĭ țintițĭ asupra acesteĭ sânte adunărĭ. Cunosc simțimintele religióse și patriotice, de care este însufle-

ţit Sântul Sinod, şi de aceea guvernul Meŭ îl va sprijini în tóte mĕsurile, ce va lua în înţelegere cu dênsul şi care duc la împlinirea scopuluĭ, ce urmărim cu toţiĭ—întărirea şi mărirea Bisericeĭ şi a patrieĭ.

Eŭ declar deschisă sesiunea de primăvară a Sântuluĭ Sinod al Bisericeĭ ortodoxe române.

Dat în Castelul Peleş în 1 Maĭ, anul 1885.

Ministrul Cultelor şi al Instrucţiuneĭ Publice,

D. STURDZA.

No. 1403.

II.

Scrisórea Ministrului Cultelor și al Instrucțiunei Publice către Santitatea Sa Patriarcul Ecumenic, Ioachim IV.

Prea Inalt Sânțite,

Cu cel mai profund respect, mě grăbesc a comunica Santităței Vóstre scrisoarea alăturată a Părintelui Callinic Mitropolit al Ungro-Valahiei și Primat al Româniel, prin care Inalt Prea Sânția Sa în numele Sântului Sinod al Românieĭ, și după ce a primit aprobarea Maiestăței Sale Regeluĭ, Augustul meŭ Stăpân, și a guvernuluĭ Sěŭ, cere de la Santitatea Vóstră să bine-voițĭ a acorda bine-cuvêntarea Vóstră, Bisericeĭ autocefale a Regatuluĭ Românieĭ, ca soră de aceiașĭ credință ortodoxă.

Guvernul Maiestățeĭ Sale Regeluĭ Românieĭ este prea fericit, că ast-fel se vor stabili relațiunĭ cordiale între Biserica autocefală a Românieĭ și Prea Sântul, Prea Venerabilul și Ântâiul Tron Patriarhicesc al Bisericeĭ Rěsărituluĭ.

Indeplinesc o datorie din cele maĭ plăcute, mulțumind Santităţeĭ Vóstre în numele Augustuluĭ meŭ Stăpân și al Guvernuluĭ Sěŭ pentru spiritul, plin de bună-voință și pentru simțimintele înalte, ce ațĭ arătat în aceste împrejurărĭ, pentru a ajunge cu toțiĭ la un resultat atât de priincios pentru unitatea și pacea Sânteĭ Bisericĭ a Rěsărituluĭ.

Depunênd o sărutare pioasă pe dreapta Santităţeĭ Vóstre, cu cea maĭ profundă venerațiune, am onóre a rěmânea

al Santităţeĭ Vóstre
prea plecat și supus servitor
și fiiŭ sufletesc
D. Sturdza.

Bucurescĭ în 20 Aprilie, 1885.

III.

Scrisórea Inalt Prea Sânţitului Mitropolit Primat al Românieĭ, D. Callinic, către Santitatea Sa Patriarcul Ecumenic, Ioachim IV

Inalt Prea Sânţite Stăpâne,

Cu ajutorul a Tot Puternicululuĭ Dumnedeŭ, Stăpân al Tutulor celor vĕdute şi al celor nevĕdute, şi în unire cu datinele cele vechĭ, Biserica orthodoxă a Românieĭ a fost declarată, bucurându-se de o independenţă egală cu aceea a celor-l-alte Bisericĭ autocefale, precum Bisericele de acelaşĭ rit ale Rusieĭ şi Grecieĭ, primind pentru trebuinţele bisericescĭ ale Regatuluĭ direcţiunea administrativă şi disciplinară unicamente de la Sântul Sinod al Regatuluĭ României, preşedut în mod permanent de Mitropolitul Ungro-Valahieĭ, Primat al Românieĭ.

Acest fapt dorim a 'l aduce la cunoscinţa Prea Sânţituluĭ, Prea Venerabiluluĭ şi Ântâiuluĭ Tron Patriarhicesc al Bisericeĭ Rĕsărituluĭ, adică Mareĭ Bisericĭ din Constantinopole, cu care România întreţine de secolĭ relaţiunĭ, şi a cere bine-cuvêntarea Sa, precum şi comunicarea prin Ea a acestuĭ fapt şi celor-l-alte Bisericĭ autocefale.

In urmarea celor ce preced şi dupĕ ce am obţinut încuviinţarea Maiestăţeĭ Sale, Augustuluĭ Nostru Rege şi a Guvernuluĭ Sĕŭ, depuind o sărutare pioasă pe dreapta Santităţeĭ Vóstre şi esprimând respectele noastre venerabileĭ Adunărĭ a Sântuluĭ Sinod al Santităţeĭ Vóstre; sub-scrisul Preşedinte al Sântuluĭ Sinod al Românieĭ, în numele acestuia, vin să rog pe Santitatea Vóstră să bine-voiţĭ a da bine-cuvêntarea Vóstră acestuĭ fapt, săvêrşit în interesul religiuneĭ şi a recunoasce Biserica autocefală a Regatuluĭ Românieĭ ca soră de acelaşĭ rit şi de aceiaşĭ credinţă întru tóte; pentru ca clerul şi poporul pios al Românieĭ să capete o putere maĭ mare în simţimêntul credinţeĭ, care pătrunde inimile tutulor Creştinilor ortodoxĭ aĭ Orientuluĭ, şi a co-

munica acest fapt celor-l-alte treĭ scaune Patriarhicescĭ ale Rĕsărituluĭ şi tutulor Bisericelor ortodoxe autocefale, pentru ca acestea să îmbrăţişeze şi Ele, şi să salute Biserica autocefală a Românieĭ ca soră de aceiaşĭ credinţă creştinéscă ortodoxă, urmând comunicarea lor frăţească cu dênsa în Duhul Sânt şi unitatea credinţeĭ.

Sântul Sinod al Bisericeĭ autocefale a Regatuluĭ Românieĭ ţine a conserva intacte dogmele sacre ale sânteĭ noastre credinţe ortodoxe şi tradiţiùnea Bisericeĭ, şi va avea decĭ tot-dé-una îngrijirea de a da Prea Sântuluĭ Tron Ecumenic şi Patriarhicesc din Constantinopole, conform cu canoanele şi cu învĕţătura Bisericeĭ, Ântâĭetatea de onóre, care 'l face ântâiul Tron al ântâiuluĭ Prelat al întregeĭ Bisericĭ ortodoxe a Rĕsărituluĭ, şi de a se pomeni de cătrĕ Preşedintele Sântuluĭ Sinod în ântâiul loc, dupĕ obiceiul stabilit, numele Patriarculuĭ, care 'şĭ are reşedinţa pe Tronul Ecumenic şi Apostolic al Rĕsărituluĭ. Iar pentru a se menţine prin mijloacele canonice şi legale unitatea credinţeĭ, care a fost salvată prin graţia a Tot puterniculuĭ nostru Stăpân al tutulora, Iisus Christos, Sântul Sinod al Bisericeĭ autocefale a Românieĭ, va sta în tot-dé-una în legătură dogmatică şi canonică cu Prea Sântul Tron Ecumenic, ca şi cu cele-l-alte Bisericĭ ortodoxe autocefale.

Trăgênd din Bine-cuvêntarea Santităţeĭ Vóstre o nouă putere pentru îndeplinirea sânteĭ noastre misiunĭ, Vĕ rog să bine-voiţĭ a primi smeritele mele închĭnăciunĭ şi am onoare a rĕmânea

al Inalt Santităţeĭ Vóstre
maĭ mic în Domnul
şi împreună-liturgisitor
Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Valahieĭ, Primat
şi Preşedinte al Sântuluĭ Sinod al Românieĭ
CALLINIC.

Bucurescĭ în 20 Aprilie, 1885.

IV.

Scrisórea Santitățeĭ Sale Patriarculuĭ Ecumenic, Ioachim IV, cătrĕ Ministrul Cultelor și al Instrucțiuneĭ Publice.

'Αριθ. Πρωτ. 1760.

ΕΞΟΧΩΤΑΤΕ,

Γηθόσυνοι ἐκομισάμεθα τὸ ἀπὸ τῆς κ! φθίνοντος μηνὸς 'Απριλίου ἐνεστῶτος ἔτους περισπούδαστον τῆς ὑμετέρας 'Εξοχώτητος Γράμμα, δι' οὗ διαβιβάζει μὲν ἡμῖν ἐπιστολὴν το περιποθήτου ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ Πανιερωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας κυρ Καλλινίκου, ἐξαιτουμένου παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἁγιωτάτης 'Εκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς 'Ρουμανίας ὡς αὐτοκεφάλου, διαβεβαιοῖ δὲ ἡμῖν, ὅτι ἡ Κυβέρνησιν τῆς 'Αυτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς 'Ρουμανίας μέγα λογίζεται εὐτύχημα τὴν παγίωσιν ἐγκαρδίων σχέσεων μεταξὺ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ τῆς ἁγιωτάτης 'Εκκλησίας τῆς 'Ρουμανίας.

Τὴν αἴτησιν ταύτην ἀσμένως ἀποδεξάμενοι ὡς εὔλογον καὶ δικαίαν καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμίοις συνᾴδουσαν, προεθυμήθημεν πληρῶσαι, ὃ δὴ καὶ πεπράχαμεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἱε-

No. Prot. 1760.

Escelență,

Cu bucurie am primit prea prețiósa epistolă a Escelențeĭ vóstre de la 20 ale curgĕtóreĭ lunĭ Aprilie, anul curent, prin care Ne înaintațĭ epistola mult doritului nostru în Christos frate și coliturgisitor, Inalt Prea Sânțituluĭ și mult stimatuluĭ Mitropolit al Ungro-Valahieĭ, D. Callinic, care cere de la Marea nóstră Biserică a luĭ Christos bine-cuvêntarea și recunóscerea Prea Sânteĭ Bisericĭ a Regatuluĭ Românieĭ ca autocefală, asigurându-ne, că Guvernul Maiestățeĭ Sale Regeluĭ consideră de mare norocire consolidarea relațiunilor cordiale dintre tronul Nostru ecumenic și Prea Sânta Biserică a Românieĭ.

Cererea acésta, primind'o cu plăcere ca rațională, dréptă și corespundĕtóre cu aședămintele bisericescĭ, ne-am grăbit a o împlini; lucrul ce l'am făcut împreună cu Sântul Sinod cel de pre lângă Noĭ

ρωτάτων Μητροπολιτῶν, ἐκδόντες ἐπὶ τούτῳ ἱερὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν Τόμον μετ' ἐπιστολῆς ἡμῶν τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ῥουμανίας κυρ. Καλλινίκῳ πεμπόμενον, δι' οὗ Τόμου εὐλογοῦμεν τὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ῥουμανίας, ἀναγνωρίζοντες αὐτὴν αὐτοκέφαλον καὶ κατὰ πάντα αὐτοδιοίκητον καὶ τὴν ἱερὰν Αὐτῆς Σύνοδον ἀγαπητὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν ἀνακηρύττοντες.

Ἐπὶ τῷ εὐφροσύνῳ τούτῳ γεγονότι παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν Ἐξοχώτητα, ἵνα, εὐαρεστουμένη, προσφέρῃ τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ τῆς Ῥουμανίας τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐλογίας καὶ τὰς διαπύρους εὐχὰς ὑπὲρ τῆς δόξης μὲν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ὅστις μεγαθύμως ἀείποτε προστατεύει τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ῥουμανίας, ὑπὲρ τῆς εὐημερίας δὲ τοῦ Ῥουμανικοῦ λαοῦ, ὅστις ἀλώβητον ἐτήρησε τὴν ἱερὰν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως παρακαταθήκην.

Εὐχαριστοῦντες δὲ τῇ τε Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι καὶ τοῖς λοιποῖς τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος Ἐξοχωτάτοις ὑπουργοῖς ἐπὶ τῇ περιτράνῳ καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐκδηλώσει ἐξόχως εὐσεβῶν αἰσθημάτων καὶ ἐπὶ τῷ ἀξιεπαίνῳ ζήλῳ πρὸς παγίωσιν ἐγκαρδίων σχέσεων μεταξὺ τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς

al Prea Sânţiţilor Mitropoliţĭ, eliberând în acest scop Sântul Tom patriarhicesc şi sinodal, pe care 'l trimitem cu epistola Nóstră Inalt Prea Sânţituluĭ şi mult stimatuluĭ Mitropolit al Ungro-Valahieĭ, şi Primat a tótă România, D. Callinic, prin care Tom bine-cuvêntăm pe Prea Sânta Biserică a Românieĭ, recunoscêndu-o autocefală şi întru tóte de sine administrată, şi proclamăm pe Sântul eĭ Sinod, frate în Christos prea iubit.

Cu ocasiunea acestuĭ fapt îmbucurător, rugăm pe Escelenţa vóstră, să bine-voiţĭ a înfăţişa Maiestăţeĭ Sale Regeluĭ Românieĭ, părintescele Nóstre bine-cuvêntărĭ şi călduróse rugăciunĭ pentru gloria Maiestăţeĭ Sale, care tot-dé-una cu mărinimie ocroteşce drepturile şi interesele Bisericeĭ Ortodoxe a Românieĭ, şi pentru prosperitatea poporuluĭ român, care a pastrat neatins sântul deposit al sânteĭ nóstre credinţe, celeĭ nepătate.

Mulţumind Escelenţieĭ Vóstre şi Escelenţiilor Lor, celor-l-alţĭ Ministri aĭ Maiestăţeĭ Sale, pentru manifestarea cu deosebire vĕdită şi în acéstă împrejurare de simţimintele eminamente pióse şi pentru

Ῥουμανίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εὐχόμεθα, ἵνα ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνισχύῃ τὴν βασιλικὴν Κυβέρνησιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἐν παντὶ ἀγαθῷ καταρτίσεως τοῦ εὐσεβοῦς Ῥουμανικοῦ λαοῦ. Εἴεν δὲ τὰ ἔτη τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ὑγιεινὰ καὶ εὐφρόσυνα.

,αωπέ, Ἀπριλίου κε.

Τῆς λίαν ἡμῖν περισπουδάστου Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

ἔνθερμος πρὸς Θεὸν εὐχέτης
καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΟΑΚΕΙΜ.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα
τὸν κύριον Δημήτριον Στούρτζαν
Ὑπουργὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως
ἐν Ῥουμανίᾳ.
κτλ. κτλ. κτλ.

lăudabilul zel pentru consolidarea relaţiunilor cordiale dintre Biserica autocefală a României şi Biserica Nóstră cea mare a luĭ Christos, Ne rugăm ca harul Domnuluĭ nostru Iisus Christos să întăriască guvernul regal în sirguinţele luĭ pentru întărirea piosuluĭ popor român în tot binele.

Fie aniĭ Escelenţieĭ Vóstre cu sănătate şi cu bucurie.

Al prea scumpeĭ Escelenţeĭ Vóstre
călduros rugător către D-deŭ
şi în totul dispus

† Al Constantinupoleĭ IOACHIM.

1885 Aprilie 25.

V.

Scrisórea Santităţiĭ Sale Patriarculuĭ Ecumenic, Ioachim IV, către Inalt Prea Sânţia Sa Mitropolitul Primat al Românieĭ, D. Calinic.

Ἀριθ. Πρωτ. 1759.

Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε Μητροπολῖτα Οὐγγροβλαχίας καὶ ἔξαρχε πάσης Ῥουμανίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κυρ Καλλίνικε, τὴν φίλην ἡμῖν Αὐτῆς σεβασ-

No. Prot. 1759.

Inalt Preasânţite şi mult stimate Mitropolit al Ungro-Valahieĭ şi Primat a tótă România, prea iubite în Christos Dumneḑeŭ şi mult dorite frate şi coliturgisitor al Smerenieĭ Nóstre, D. Callinic, cu să-

μίαν Πανιερότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ κατασπαζόμεθα. Ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς Ῥουμανίας κύριος Δημήτριος Στούρτζας διεβίβασεν ἡμῖν ἀρτίως τὰ ἀπὸ κ! φθίνοντος Ἀπριλίου ἐνεστῶτος ἔτους ἀδελφικὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας περιποθήτου ἡμῖν σεβασμίας Πανιερότητος, δι' ὧν Αὕτη ἐξ ὀνόματος τῆς ἱερᾶς τῶν ἐν Ῥουμανίᾳ ἁγίων Ἀρχιερέων ὁμηγύρεως καὶ τῇ ἐπινεύσει τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς βασιλικῆς Αὐτοῦ Κυβερνήσεως, ἐξαιτεῖται, ἵνα ἡ καθ' ἡμᾶς Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐπιβραβεύσῃ μὲν τὴν εὐλογίαν αὐτῆς τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ Βασιλείου τῆς Ῥουμανίας, ἀναγνωρίσῃ δ' αὐτὴν ὡς αὐτοκέφαλον καὶ ἀδελφὴν ὁμόδοξον καὶ ὁμόπιστον κατὰ πάντα καὶ ἀνακοινώσῃ τὸ γεγονὸς τοῦτο πρὸς τοὺς λοιποὺς τρεῖς πατριαρχικοὺς θρόνους τῆς Ἀνατολῆς καὶ πρὸς πάσας τὰς ἄλλας αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Τὴν αἴτησιν ταύτην τῆς περισπουδάστου ἡμῖν Αὐτῆς σεβασμίας Πανιερότητος λαβόντες ὑπ' ὄψει μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ ἐπὶ ταύτης συνδιασκεψάμενοι, εὕρομεν αὐτὴν εὔλογον καὶ δικαίαν καὶ συνάδουσαν

rutare săntă îmbrăţişăm pe prea iubit şi prea cinstit Inalt Preasânţia Vóstră. Escelenţa sa, Ministrul Cultelor şi al Instrucţiunii publice din România, D. Dimitrie Sturza, Ne-a transmis de curênd, la 20 ale luĭ Aprilie curgĕtor a anuluĭ curent, scrisórea frăţéscă a doriteĭ şi respectateĭ Inalt Preasânţieĭ Vóstre, prin care în numele Sântuluĭ Sinod al Prea-Sânţiţilor Arhiereĭ aĭ Românieĭ şi cu consimţimêntul Maiestăţeĭ Sale Regeluĭ Românieĭ şi al Guvernuluĭ sĕŭ regal, cereţĭ, ca Biserica Nóstră cea mare a luĭ Christos să acorde bine-cuvêntarea eĭ prea Sânteĭ Bisericĭ a Regatuluĭ Românieĭ şi să o recunóscă ca autocefală şi soră omodoxă şi de aceiaşĭ credinţă întru tóte, şi să comunice acest fapt celor-l-alte treĭ tronurĭ patriarhale ale Rĕsărituluĭ, precum şi tuturor Bisericilor ortodoxe autocefale.

Acéstă cerere a prea scumpeĭ şi respectateĭ Inalt Preasânţieĭ Vóstre, luându-o în consideraţiune împreună, cu Sântul de pre lângă Noĭ Sinod al Prea Sânţiţilor Mitropoliţĭ, fraţĭ iubiţĭ aĭ Noştri în Sântul Duh şi coliturgisitorĭ, şi chibzuind împreună asupra eĭ, am găsit-o raţională şi dróp-

τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμίοις. Ἐφ' ᾧ καὶ φιλαδέλφως ταύτην ἀποδεξάμενοι, προέβημεν εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ὑπογραφὴν τοῦ νενομισμένου ἱεροῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ Τόμου, δι' οὗ ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς εὐλογοῦμεν τὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ῥουμανίας, ἀναγνωρίζοντες αὐτὴν αὐτοκέφαλον καὶ κατὰ πάντα αὐτοδιοίκητον καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς Σύνοδον ἀγαπητὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν ἀνακηρύττοντες. Τοῦτον δὲ τὸν ἱερὸν Τόμον πέμπομεν τῇ σεβασμίᾳ Αὐτῆς Πανιερότητι ἐξαγγέλλοντες, ὅτι ἀνεκοινώσαμεν τὸ γηθόσυνον τοῦτο γεγονὸς κατὰ τὰ ἀνέκαθεν τεθεσπισμένα καὶ πρὸς πάσας τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Συγχαίροντες δ' ἐπὶ τούτοις ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς τῇ τε φίλῃ ἡμῖν Αὐτῆς σεβασμίᾳ Πανιερότητι καὶ συμπάσῃ τῇ περὶ Αὐτὴν ἱερᾷ χορείᾳ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, δεόμεθα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ θεμελιώτοῦ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἵνα τὴν ἐν Χριστῷ πεφιλημένην ἡμῖν ἀδελφὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τοῦ θεοσυντηρήτου Βασιλείου τῆς Ῥουμανίας φρουρῇ τῷ βραχίονι αὐτοῦ τῷ ὑψηλῷ, ἀπρὶξ ἀντεχομένην τῶν τε θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ παραδόσεων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, λαμπρυνομένην τε ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς καὶ προκόπτουσαν ἐν τῇ πίστει ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον καὶ θεοφιλῆ πνευματικὴν

tă, şi corespunḑĕtóre cu aşeḑĕmintele, bisericescĭ. De aceia primindu-o cu iubire frăţéscă am păşit la alcătuirea şi sub-semnarea Sântuluĭ şi legaluluĭ Tom Patriarhicesc şi Sinodal, prin care cu bucurie sufletéscă bine-cuvêntăm pe Prea Sânta Biserică a Românieĭ, recunoscêndu-o autocefală şi întru tóte de sine administrată şi proclamând pre Sântul eĭ Sinod de frate prea iubit în Christos. Iar acest sânt Tom îl trimitem respectateĭ Inalt Preasânţieĭ Vóstre, vestindu-Vĕ, că Noĭ am comunicat dupre prescripţiunile vechĭ acest fapt îmbucurător şi tuturor celor-l-alte Bisericĭ ortodoxe autocefale. Cu acéstă ocasiúne felicitând cu duhul dragosteĭ frăţescĭ şi cu cordialitate pre respectata şi iubita Inalt Preasânţia Vóstră, precum şi pre tótă sânta adunare a Prea sânţiţilor Archiereĭ de pre lângă voĭ, ne rugăm Incepĕtoruluĭ şi Intemeetoruluĭ Sânteĭ nóstre Bisericĭ, ca să păzéscă cu braţul sĕŭ cel înalt pe prea iubita Nóstră sora în Christos, pe prea Sânta Biserică din păzitul de Dumneḑeŭ Regat al Românieĭ, care ţine cu tărie divinele dogme, sântele canóne şi tradiţiunile nepătateĭ nóş-

κυβέρνησιν τῆς ἱερᾶς Αὐτῆς Συνόδου, προεδρευομένης ὑπὸ τῆς ὑμετέρας σεβασμίας Πανιερότητος, ἧς καὶ τὰ ἔτη εἴησαν ὅτι πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ κατ' ἄμφω σωτήρια.

‚α ω π έ. 'Απριλίου κέ.

Τῆς λίαν ἡμῖν περισπουδάστου σεβασμίας Αὐτῆς Πανιερότητος.

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ο Κωνσταντινουπόλεως ΙΟΑΚΕΙΜ.

tre credinţe, ilustrându-se în fapte bune şi prosperând în credinţă, sub conducerea spirituală cea neadormită şi plăcută luĭ Dumneḑeŭ a Sântuluĭ eĭ Sinod, preşeḑut de respectata Inalt Preasânţia Vóstră, a căria anĭ să fie cât se póte de mulţĭ, cu sănătate şi mântuire în amândoĕ chipurile.

1885 Aprilie 25.

Al prea scumpeĭ şi respectateĭ Inal Presânţieĭ Vóstre frate iubit în Christos şi în totul dispus

† Al Constantinupoleĭ IOACHIM.

VI.

TOMOSUL
AUTOCEFALIEĬ BISERICEĬ ORTODOXE ROMÂNE

+ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

«ΘΕΜΕΛΙΟΝ ΑΛΛΟΝ ΟΥΔΕΙΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΘΕΙΝΑΙ», φησὶν ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν 'Απόστολος, „ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ". 'Επὶ τούτῳ οὖν τῷ ἑνὶ καὶ μόνῳ στερρῷ καὶ ἀδιασείστῳ θεμελίῳ ἀείποτε ἐποικοδομουμένη ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία, τηρεῖ ἀδιάσπαστον τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης. Οὕτω τοίνυν τῆς ἑνότητος ταύτης ἀπαραμειώτου καὶ ἀπαρασαλεύτου

IN NUMELE TATĂLUĬ ŞI AL FIIULUĬ ŞI AL SÂNTULUĬ DUH

„Nimene nu póte pune altă temelie" ḑice Marele Apostol al némurilor, **„de cât cea aşeḑată, care este Iisus Christos."**

Decĭ pe acéstă una şi singură, tare şi neclătită temelie fiind totdé-una aşeḑată Biserica luĭ Christos, cea una, Sântă, Catolică şi Apostolică, conservă nedesolubilă unitatea credinţeĭ întru legătura dragosteĭ. Şi ast-feliŭ a-

εἰς τὸν ἅπαντα παραμενούσης αἰῶνα, ἔξεστι δοκιμασίᾳ ἐκκλησιαστικῇ τὰ περὶ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν διοίκησιν πράγματα κατά τε τὴν τῶν θεμάτων διαρρύθμισιν καὶ τὴν τάξιν τοῦ ἀξιώματος μεταβάλλεσθαι. Ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἁγιωτάτη Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προθύμως πάνυ καὶ ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ ἀγάπης τὰς ἀναγκαίας κρινομένας ἐν τῇ πνευματικῇ διοικήσει τῶν κατὰ τόπους ἁγίων Ἐκκλησιῶν μεταβολὰς ἐπευλογοῦσα καθορίζει εἰς κρείττονα τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν οἰκοδομήν. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Πανιερώτατος καὶ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας κὺρ Καλλίνικος, ἐξ ὀνόματος τῆς ἱερᾶς τῶν ἐν Ῥουμανίᾳ ἁγίων Ἀρχιερέων ὁμηγύρεως καὶ συναινέσει τῆς τε Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς βασιλικῆς Αὐτοῦ Κυβερνήσεως, ἐξητήσατο ἐξ εὐλόγων καὶ νομίμων λόγων δι' ἐπιστολῆς, διαβιβαζομένης καὶ συνισταμένης ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς Ῥουμανίας κυρίου Δημητρίου Στούρτζα, παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας τής εὐλογίαν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐκκλσηας τοῦ Βασιλείου τῆς Ῥουμανίας ὡς αὐτοκεφάλου, ἡ Μετριότης ἡμῶν τὴν αἴτησιν καὶ ἀξίωσιν ταύτην ὡς δικαίαν καὶ τοῖς

céstă unitate rĕmânênd neatinsă şi neclătită în tóte vécurile, afacerile de administraţie eclesiastică şi de ordinea demnităţilor se pot modifica în vedere cu posiţiunea Ţĕrilor. De aceia şi prea Sânta, Marea luĭ Christos Biserică, aprobând cu tótă bunavoinţă, şi recunoscênd cu duhul păceĭ şi al dragosteĭ schimbările necesare administraţiuneĭ duhovnicescĭ din Sântele Bisericĭ locale, le bine-cuvintéză şi le hotărăsce spre maĭ bună zidirea comunităţeĭ credincioşilor.

Şi fiind-că Inalt Prea Sânţitul şi prea Stimatul Mitropolit al Ungro-Valahieĭ, D. Callinic, în urmarea motivelor pe atât de drepte, pe cât şi legitime, în numele Sântuluĭ Sinod al Prea Sânţiţilor Arhiereĭ aĭ Românieĭ şi cu consimţimêntul Maiestăţeĭ Sale Regeluĭ Românieĭ şi al Guvernuluĭ Sĕŭ regal, a cerut de la Biserica Nóstră prin epistola înaintată şi recomandată prin Escelenţa sa Ministrul Cultelor şi al Instrucţiuneĭ publice a Românieĭ, D. Di-

ἐκκλησιαστικοῖς θεσμίοις συνᾴδουσαν προσήκατο. καὶ δὴ μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, συνδιασμεψαμένη, ἀποφαίνεται, ἵνα ἡ ἐν Ῥουμανίᾳ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπάρχῃ καὶ λέγηται καί παρὰ πάντων γνωρίζηται ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος, ὑπὸ ἰδιας διοικουμένη ἱερᾶς Συνόδου, πρόεδρον ἐχούσης τὸν κατὰ καιροὺς Πανιερώτατον καὶ σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ ἔξαρχον πάσης Ῥουμανίας, μηδεμίαν ἄλλην ἀναγνωρίζουσα ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ἐσωτερικῇ διοικήσει, εἰμ ἡ αὐτὴν τὴν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ αποστολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κεφαλὴν, τὸν θεάνθρωπον λυτρωτὴν, ὅς μόνος ὑπάρχει θεμέλιος καὶ ἀκρογωνιαῖος καὶ πρῶτος καὶ ἄκρος καὶ αἰώνιος Ἀρχιερεὺς καὶ Ἀρχιποιμὴν. Οὕτω τοίνυν ἐπὶ τῷ ακρογωνιαίῳ λίθῳ τῆς πίστεως ἡμῶν ἐρειδομένην καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς διδασκαλίας, ἥν ἀλώβητον καὶ ἀκαινοτόμητον οἱ Πατέρες ἡμῖν παρέδοσαν, στεῤῥῶς ἀντεχομένην τὴν τοῦ Βασιλείου τῆς Ῥουμανίας ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦδε τοῦ ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου, αὐτοκέφαλον καὶ κατὰ πάντα αὐτοδιοίκητον ἀναγράφοντες, ἀνακηρύττομεν τὴν ἱερὰν αὐτῆς Σύνοδον

mitrie Sturdza, bine-cuvêntarea şi recunóşcerea Bisericeĭ Regatuluĭ Românieĭ ca autocefală, — smerenia Nóstră a primit acéstă cerere şi dorinţă ca dréptă şi conformă cu aşeḑămintele bisericescĭ. Aşa dar, după ce am deliberat cu Sântul Sinod cel de pe lângă Noĭ, al Prea iubiţilor noştri fraţĭ în Sântul Duh şi coliturgisitorĭ, declarăm, ca Biserica ortodoxă din România să fie şi să se ḑică şi să se recunóscă de către toţĭ neatârnată şi autocefală, administrându-se de propriul şi Sântul sĕŭ Sinod, avênd de Preşedinte pre Inalt Prea Sânţitul şi prea Stimatul Mitropolit al Ungro-Valahieĭ şi Primat al Românieĭ, cel după vremĭ, nerecunoscênd în propria sa administraţiune internă nicĭ o altă autoritate bisericéscă, fără numaĭ pre capul Bisericeĭ ortodoxe celeĭ una, sântă, catolică şi apostolică, pre Mântuitorul Dumneḑeŭ-omul, carele este singura temelie şi piatra cea din capul unghiuluĭ, şi ântâiul, şi supremul şi vecĭnicul Arhiereŭ şi

ἀγαπητὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν, ἀπολαύουσαν πασῶν τῶν τῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ παρομαρτουσῶν προνομιῶν καὶ πάντων τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων, ὥστε πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν καὶ τάξιν καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἐκκλησιαστηκὰς οἰκονομίας δι' αὐτῆς ἀκωλύτως καὶ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ διοικεῖσθαι καὶ ῥυθμίζεσθαι, συνῳδὰ τῇ διηνεκεῖ καὶ ἀδιαλείπτῳ παραδόσει τῆς καθόλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ὡς τοιαύτην παρὰ τῶν λοιπῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γνωρίζεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι τῷ ὀνόματι τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥουμανίας. Ἀλλ' ἵνα ὁ τῆς πνευματικῆς ἑνότητος καὶ συναφείας τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπαραμείωτος ἐν ἅπασι παραμένῃ σύνδεσμος, καὶ γὰρ ἐδιδάχθημεν τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥουμανίας ὀφείλει μνημονεύειν ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις, κατὰ τὰ παλαιόθεν ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων παραδεδομένα, τοῦ τε οἰκουμενικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων ἁγίων τοῦ θεοῦ Ἐκκλησίων καὶ συνενοεῖσθαι ἀμέσως μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιοτάτων Πατριαρχῶν καὶ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων

Arhipăstor. Şi aşa, Biserica ortodoxă a Regatuluĭ Românieĭ, fiind tare întemeiată pe pĭétra cea din capul unghiuluĭ a credinţeĭ nóstre şi pe învĕţătura cea sănătósă, pre carea ne-a transmis-o nouĕ părinţiĭ neatinsă şi fără inovaţiune, o recunóşcem prin acest sânt, patriarhicesc şi sinodal Tom, autocefală şi de sine administrată întru tóte, şi proclamăm pe Sântul eĭ Sinod frate în Christos prea iubit, bucurându-se de tóte prerogativele, şi de tóte drepturile chiriarhiceştĭ, inerinte uneĭ Bisericĭ autocefale; în cât, în tótă podóba bisericéscă, ordinea şi în tóte cele-l-alte iconomiĭ bisericeşcĭ să se administreze şi să se conducă de sine, neîmpiedecată şi în tótă libertatea, conform cu tradiţiunea continuă şi neîntreruptă a Bisericeĭ catolice ortodoxe, şi tot astfeliŭ să se cunóscă de către cele-l-alte Bisericĭ ortodoxe ale Universuluĭ şi să se numĭască cu numele Sântuluĭ Sinod al Bisericeĭ Românieĭ. Dar pentru că legătura unireĭ duhov-

ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐν πᾶσι τοῖς γενικωτέρας καὶ κοινοτέρας διασκέψεως χρήζουσι σπουδαίοις κανονικοῖς καὶ δογματικοῖς ζητήμασι, κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς κρατήσασαν ἱερὰν τῶν πατέρων συνήθειαν. Ὡσαύτως δὲ δικαιοῦται αἰτεῖν καὶ λαμβάνειν παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πάνθ' ὅσα καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι δικαιοῦνται αἰτεῖν καὶ λαμβάνειν παρ' αὐτῆς. Ὁ δὲ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥουμανίας ὀφείλει ἐγκαθιστάμενος ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα Συνοδικὰ Γράμματα πρός τε τὸν οἰκουμενικὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγιωτάτους Πατριάρχας καὶ πρὸς πάσας τὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὸς δικαιοῦτος παρὰ τούτων ἀπεκδέχεσθαι. Ἐπὶ πᾶσιν οὖν τούτοις ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία καὶ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εὐλογεῖ ἀπὸ βάθους ψυχῆς τὴν αὐτοκέφαλον καὶ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥουμανίας καὶ διφιλεῖς ἐπικαλεῖται ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν, τὸν ἀνὰ τὸ θεοφρούρητον Βασίλειον τῆς Ῥουμανίας, ἐκ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς τὰς θείας αὐτοῦ δωρεὰς καὶ χάριτας, ἐπευχομένη αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν εἰς γενεὰς γενεῶν πᾶν ἀγαθὸν καὶ κατ' ἄμφω σωτήριον.

nicescĭ şi relaţiunea sântelor luĭ Dumneḑeŭ Bisericĭ, să remână neatinsă întru tóte, fiind-că ne am învěţat a păstra unirea Duhuluĭ întru legătura păceĭ, Sântul Sinod al Bisericeĭ Românieĭ datoreşte a pomeni în sântele sale diptice, dupre tradiţiunea veche a sânţilor şi purtătorilor de Dumneḑeŭ părinţĭ, pe Prea Sântul Patriarh icumenic, pre ceĭ-l-alţĭ Patriarhĭ precum şi pre tóte Bisericile luĭ Dumneḑeŭ ortodoxe, şi să se înţelégă direct cu Prea Sântul Patriarh icumenic, cu ceĭ-l-alţĭ Patriarhĭ, şi cu tóte sântele luĭ Dumneḑeŭ Bisericĭ ortodoxe, în tóte cestiunile importante canonice şi dogmatice, care aŭ trebuinţă de o chibzuire maĭ generală şi maĭ comună, dupre sântul obiceiŭ al părinţilor, păstrat de la început.

De asemenea este în drept a cere şi a primi de la sânta nóstră mamă, Biserică a luĭ Christos, tóte câte sunt în drept a cere şi a primi de la dênsa şi cele-l-alte Bisericĭ autocefale. Iar Preşedintele

«Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσας τὴν ἁγίαν ταύτην Ἐκκλησίαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν αὐτῇ τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.»

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ πέμπτῳ κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον ἐπινεμήσεως ΙΓ.

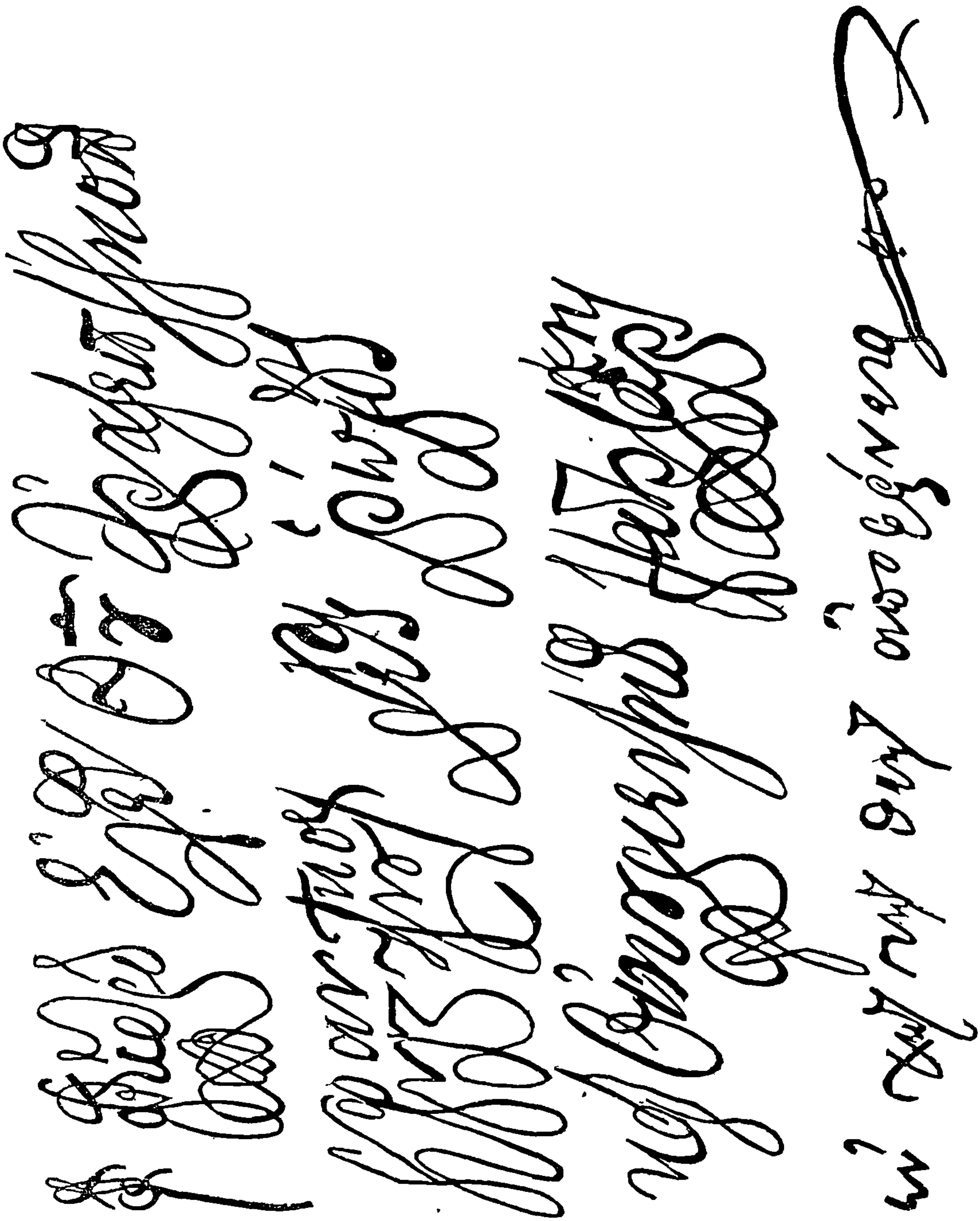
Sântuluĭ Sinod al Bisericeĭ Românieĭ, la instalarea sa datoreşce a trimite gramatele sinodale necesare cătrĕ Prea Sântul Patriarh ecumenic şi către ceĭ-l-alţĭ Prea Sânţĭ patriarhĭ, precum şi către tóte Bisericele ortodoxe autocefale; de asemenea şi el este în drept a primi aceleaşĭ de la aceste. Pentru tóte aceste, Sânta şi Marea nóstră Biserică a luĭ Chrisos, bine-cuvintéză din adîncul sufletuluĭ pre iubĭta sa soră în Christos, Biserica autocefală a Românieĭ, chiamă în abondenţă asupra piosuluĭ popor, celuĭ din păzitul de Dumneḑeŭ Regat al Românieĭ, sântele darurĭ şi harurile din isvoarele cele nesecate ale Părinteluĭ ceresc, invocând atât pentru dênşiĭ, cât şi pentru fiiĭ lor din neam în neam, tot binele şi amândoĕ mântuirile. Iar Dumneḑeul păceĭ, cel ce a sculat din morţĭ pre Marele Păstor al oilor întru sângele Testamentuluĭ celuĭ vecĭnic, pre Domnul Nostru Iisus, să desăvêrşiască pre acéstă sântă Biserică în tot lucrul

bun, spre plinirea voieĭ luĭ, făcênd în ea ceea-ce este plăcut înaintea luĭ prin Iisus Christos, căruia se cuvine mărire în veciĭ vecilor, Amin.“

In anul mântuireĭ, una mie opt sute opt ḑecĭ şi cinci, luna Aprilie, indicţionul XIII.

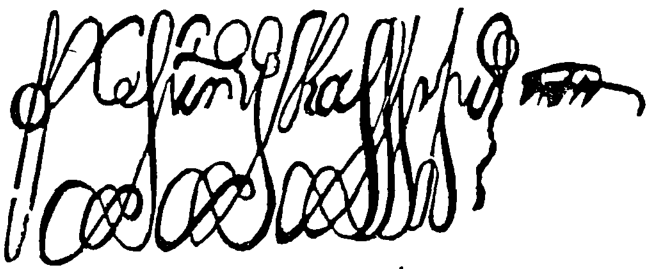
Sigiliul atârnat de un şnur roşu împletit cu alb

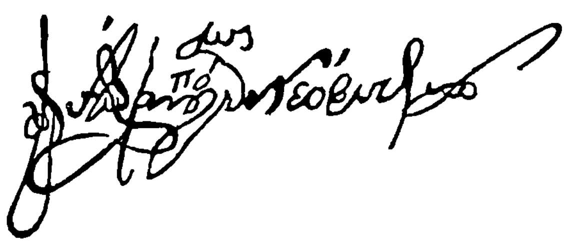
=† Ioachim, *cu mila luĭ Dumnedeŭ, Arhiepiscop Constantinupoluluĭ, Romeĭ nouă și Patriarh icumenic,* **adeveresce în Christos Dumnezeŭ.**

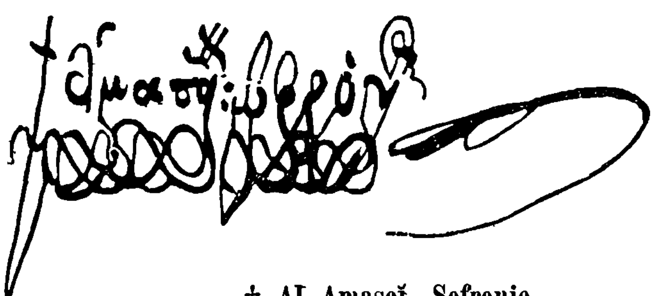
= † Al Ciziculuĭ, Nicodim.

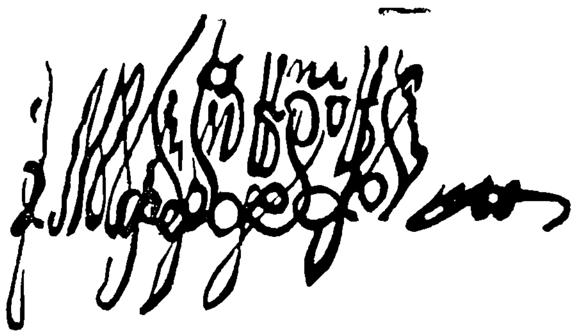
= † Al Halchedonuluĭ, Calinic.

= † Al Adrianupoleĭ, Neofit.

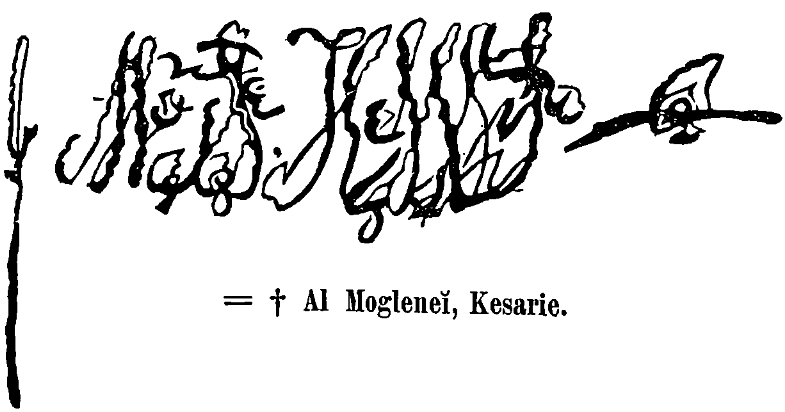
= † Al Amaseĭ, Sofronie.

=† Al Meleniculuĭ, Procopie.

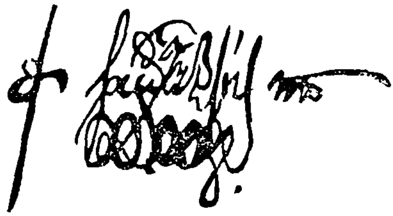
=† Al Mitimneĭ, Nikifor.

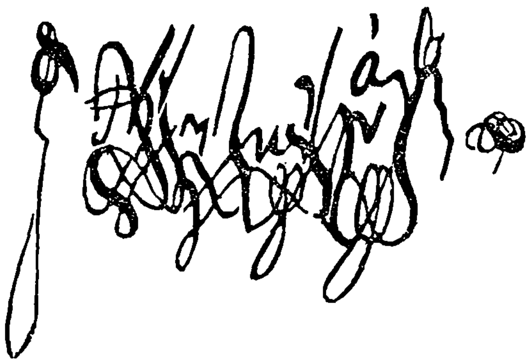
= † Al Mogleneĭ, Kesarie.

= † Al Debreĭ şi Velizeĭ, Antim.

= † Al Samosuluĭ, Gavriil.

= † Al Litiței, Ignatie

SANTA SCRIPTURA

CANONICITATEA SÂNTELOR CĂRŢĬ

Prin canonicitatea uneĭ cărţĭ se înţelege înscrierea séŭ înşirarea sa în canonul séŭ catalogul cărţilor sânte. Cuvêntul grec κανὼν însémnă propriŭ *regulă*, *lege*; dar fiind-că adese-orĭ se întrebuinţéză, chiar şi în vechiĭ autorĭ profanĭ, în înţeles de *catalog*, *listă*, interpreţiĭ pretind, uniĭ—că acest nume s'a dat sântelor cărţĭ, pentru că ele sunt regula credinţeĭ nóstre, şi alţiĭ—pentru că aceste cărţĭ formézä catalogul séŭ lista sacră. Amêndouĕ socotinţele nu sunt fără óre-care probe temeĭnice, fie-care în favórea sa. Şi maĭ ântêiŭ, nu putem avea nicĭ o îndoélă, că sânta Scriptură serveşte de regulă a credinţeĭ nóstre. Aşa, sântul Irineŭ (contra Eres.), vorbind de evangelia sântuluĭ Ioan, o numeşte *regulă a adevĕruluĭ* (κανὸνα τῆς ἀληθείας); şi sântul Isidor Pelusiotul aplică aceeaşĭ expresiune în genere la tóte sântele cărţĭ (Epist. 114). Acéstă espresiune se pare a fi împrumutată dintr'un loc al sântuluĭ apostol Pavel (Galat. 6, 16), care priveşte învĕţătura şi revelaţia divină. Aşa că, după acéstă socotinţă, cuvêntul *canon* ar fi sinonim cu *cărţĭ canonice*, adecă cărţĭ care conţin în ele *regula prin escelenţă, adevĕrata religiune*. Se pare, pe de altă parte, că cărţile sacre n'aŭ fost numite canonice, de cât pentru că eraŭ înscrise într'un *catalog*, după cum în sinodul din Laodicia catalogul séŭ lista clericilor se numeşte *canon*, după cum şi acela al episcopilor şi credincioşilor rĕposaţĭ, se numeşte tot ast-feliŭ în scriitoriĭ bisericeştĭ.

Din cele ce preced resultă, că tótă cartea, care se află cuprinsă în acest canon séŭ catalog, trebue numaĭ de cât să fie inspirată de Dumneḑeŭ. Aşa că espresiunile *cărţĭ canonice*,

cărțĭ inspirate, cărțĭ divine, sunt adese-orĭ întrebuințate una în locul alteia. Totușĭ, ușor se póte înțelege că *inspirația* și *canonicitatea* sunt două lucrurĭ diferite, fiind-că canonicitatea presupune inspirația divină, și că prin urmare o carte a putut fi scrisă prin inspirația divină și totușĭ să nu fi fost înscrisă în catalogul sacru.

Cărțile, care nu se cuprind în canon, se numesc *necanonice* séŭ *apocrife.*

Maĭ 'nainte de a întra în amĕnunțimĭ istorice, să privim acéstă cestiune în principiŭ, și să vedem care este autoritatea ce trebue să ne fixeze în privința canonicitățeĭ sântelor cărțĭ, și cât de necesar este să recunóștem acéstă autoritate și să ne supunem eĭ.

Nimică maĭ important de cât o înțelegere comună asupra uneĭ regule, menită a fixa credința în genere asupra tuturor punctelor contestate, în ceea ce privește religiunea. Ereziile n'aŭ continuat, chiar și după condamnarea lor, de cât din causă că aceĭ ce le susțineaŭ, nu recunoșteaŭ nicĭ o regulă, care ar fi trebuit să'ĭ fixeze. Dacă Arieniĭ ar fi recunoscut autoritatea bisericeĭ adunată în sinodul de Niceea, rătăcirea lor n'ar fi făcut și maĭ marĭ progrese după acéstă sântă adunare, și nu s'ar fi vĕdut biserica clătinată prin atâtea turburărĭ și facțiunĭ. Silința, ce'șĭ daŭ aceștĭ ereticĭ de a face să precumpănéscă socotința lor, îĭ împinse a convoca maĭ multe adunărĭ, a compune maĭ multe diferite formule de credință, care se nimiceaŭ una pe alta, și care nu țínteaŭ de cât a resturna, dacă era prin putință, pe aceea care se adoptase în sinod. Putem dice tot așa și de cele-lalte erezĭ, a cărora autorĭ, nevroind să recunóscă o regulă sigură și infailibilă, s'aŭ rătăcit, și după ce aŭ susținut erórea, aŭ căutat să o perpetue, dând drept regulă aceea ce născocise mintea lor, și înmulțind formulele, care tóte atentaŭ a ruina pe cea singură adevĕrată.

Ceea ce dicem noĭ aice în genere despre necesitatea uneĭ regule infailibile, menită a fixa credința în orĭ-ce dogme o dată hotărîte, trebue să se aplice în particular și în privința canonicitățeĭ cărților sânteĭ Scripturĭ. Trebue de mare nevoe să primim o regulă, care să ne unéscă pe toțĭ în aceeașĭ credință, căcĭ din lipsa uneĭ aseminea, uniĭ ar refuza de a primi ca canonică o carte, care ar fi primită ca ast-feliŭ de alțiĭ.—Așa Mille recunósce, că epistola sântuluĭ Iacob era primită ca

canonică încă din seculul al V-lea în orient şi occident şi până în ţĕrile meriodinale; şi ca ast-feliŭ ea aŭ avut autoritate în tótă biserica. Éca un consimţimênt general a întregeĭ bisericĭ, din timpul fericituluĭ Augustin; acesta trebue să fixeze pe tot spiritul, care cunósce dreptele marginĭ ale supunereĭ creştine. Calviniĭ se par, că aŭ fost convinşĭ de acest consimţimênt general şi nu'ĭ-a opus propriul lor spirit séŭ gustul lor particular, negreşit pentru că eĭ s'a aflat conform cu judecata sinoduluĭ de Cartagena, care aŭ pus acéstă epistolă în numĕrul scrierilor canonice. Luter şi luteraniĭ, din contra, neţinênd sémă de acest consimţimênt general a întregeĭ bisericĭ din seculul al V-lea, resping cu îndărătnicie acéstă scriere a apostoluluĭ Iacob, pentru că judecă despre ea după spiritul lor particular şi după gustul lor personal, care nicĭ o dată nu póte servi de regulă, pentru a ne fixa şi a ne uni în aceeaşĭ credinţă. Aceeaşĭ putem dice despre epistola către Evreĭ, care este respinsă de luteranĭ, pe-când calviniĭ o primesc în numĕrul cărţilor canonice, întemeiaţĭ pe autoritatea tradiţiuneĭ. Tot aşa se petrece şi cu Apocalipsul, care este respins de Luter, dar recunoscut de Calvin. De unde vine acéstă diverginţă de opiniune, dacă nu din aceea, că uniĭ nu vroesc să recunóscă o autoritate, căriea după dreptate trebue să ne supunem, şi care să ni pótă servi de regulă spre înlăturarea a orĭ-căreĭ îndoelĭ?

Acéstă deosebire de socotinţă într'un punct aşa de însemnat, ca canonicitatea sântelor cărţĭ, póte servi de dovadă a ne convinge cât de necesar este de a recunóşte ca regulă nestrămutată, autoritatea tradiţiuneĭ şi a bisericeĭ. Acésta s'a simţit din capul loculuĭ de întréga biserică creştină şi tocmaĭ pentru acest cuvênt, sinódele şi papiĭ, şi chiar uniĭ dintre vechiĭ părinţĭ aĭ bisericeĭ, ni-aŭ dat catalóge de sântele cărţĭ. Aşa chiar din primiĭ seculĭ noĭ avem catalogul făcut pe la anul 170 de către Meliton, episcopul Sardelor, bazat pe mărturiea celor ce păstoriaŭ bisericile orientuluĭ. Pentru seculul al IV-lea avem sinodul din Laodicia, în care părinţiĭ adunaţĭ compuseră un catalog a cărţilor sânteĭ Scripturĭ (can. 60). In anul 397 sinodul naţional din Cartagena făcu acelaşĭ lucru (can. 32). La 405 papa Innocenţiŭ dădu un aseminea în scrisórea sa adresată luĭ Exuper, episcopul Tuluzeĭ. Sântul Grigorie de Nazians ni dă aseminea, în una din poesiile sale, un catalog de sântele cărţĭ. Fericitul Augustin în carţile sale *despre învĕţătura creştină* (cartea II, cap. 8) ni dă asemine unul.

Pe la anul 494 se ţinu în Roma un sinod, la care se aflară faţă şesă-ḑecĭ de episcopĭ. In acéstă adunare s'a compus un catalog a sântelor cărţĭ, şi după aceea se dădu şi un decret privitoriŭ la cărţile apocrife. Acest decret se atribue de ordinar papeĭ Gelasie I; dar fie orĭ a cuĭ, destul că este vechiŭ şi de o mare autoritate, pentru biserica apusuluĭ maĭ cu sémă. Acest catalog este întocmaĭ cu acela, care s'a alcătuit cu maĭ multe secule în urmă în sinodul de Trident, cu deosebire numaĭ că în al sinoduluĭ de Roma se arată numaĭ o carte a Macabeilor; póte că pe atuncĭ eraŭ întrunite amândouě la un loc.

Acéstă datină strěveche a bisericeĭ, de a declara care sunt cărţile canonice, este dovada cea maĭ viderată, care trebue sa ne convingă, că numaĭ judecata bisericeĭ este, la care noĭ trebue să ne adresăm, când voim a ne fixa în privinţa autenticităţeĭ cărţilor canonice a sânteĭ Scripturĭ; judecată cu atâta maĭ sigură şi maĭ infailibilă, cu cât noĭ trebue să privim biserica, ca *stîlp şi întărire a adevěruluĭ*, ca una ce este *casă a luĭ Dumneḑeŭ şi biserică a sa* (1 Tim. 3,15), pe care trebue să o ascultăm cu tótă supunerea; căcĭ Domnul şi Mântuitoriul nostru ḑice: *Cel ce nu ascultă de biserică, să fie privit ca un păgân şi vameş* (Mat. 18, 17). Căcĭ El este care o cârmueşte tot-déuna, şi nu o va părăsi nicĭ o-dată; el este care 'ĭ asigură promisiunea dată păstorilor, de a fi cu eĭ până la sfîrşitul véculuĭ.

Cel ântěiŭ sinod de Toleda, ţinut pela 400, a făcut din catalogul sântelor cărţĭ o regulă generală pentru toţĭ ceĭ ce mărturisesc aceeaşĭ credinţă. Éca ce se ḑice în canonul 12 al acestuĭ sinod:

„Dacă cine-va ḑice séŭ crede, că sunt alte scripturĭ cano-„nice, afară de acele pe care le primeşte biserica catholică, să fie anatema." Éca dar că numaĭ prin autoritatea bisericeĭ putem noĭ judeca despre canonicitatea cărţilor sânteĭ Scripturĭ.

Acesta este un princip, care a servit tot-déuna de regulă fericituluĭ Augustin; căcĭ într'un tratat, unde combate el una dintre principalele scrierĭ a maniheilor, écă cum vorbeşte adresându-se către un maniheŭ: „Dacă aĭ găsi pe cine-va, care încă nu crede în Evangelie, ce veĭ face tu când acela „'ţĭ va ḑice: *Nu cred?* Eu, cât pentru mine, adauge fericitul „doctor, n'aşĭ crede în Evangelie, dacă n'aşĭ fi împins şi de-„terminat la acésta prin *autoritatea bisericeĭ universale;* şi „aceia, cărora m'am supus eŭ, când mi-a ḑis *crede în Evan-*

gelie, merită să li fiŭ supus şi când 'mĭ ḑic *Nu crede manihe-ilor.*" Adecă, că precum hotărîrea bisericeĭ împedică pe credincioşĭ de a da creḑare învĕţăturilor ereticeştĭ şi'ĭ obligă a le privi ca condamnate, precum şi sunt, tot aşa şi ceea ce ḑecide ea în privirea autenticităţeĭ sântelor cărţĭ canonice, ca Evangelia spre esemplu, trebue să ni serviască de regulă spre a recunóşte ca cărţĭ divine, pe tóte acele ce ea ni le propune ca ast-feliŭ.

Intr'un alt loc fericitul Augustin, făcênd să se vadă diferenţa ce este între scripturile canonice şi între cele necanonice, ḑice că trebue să citéscă creştinul maĭ ânteiŭ pe cele care sunt în adevĕr canonice, ca să fie ast-feliŭ înarmat şi întărit contra erorilor scrierilor apocrife; şi că pentru a cunóşte care sunt scripturile canonice, trebue să urmăm numĕruluĭ celuĭ maĭ mare de bisericĭ catholice şi să ne supunem autorităţeĭ lor, care este fórte respectabilă, maĭ ales în acele bisericĭ a cărora scaune aŭ fost întemeiate de apostolĭ, şi cărora apostoliĭ li-aŭ adresat scrierĭ. Acésta regulă a fericituluĭ Augustin presupune viderat, ca pentru a judeca sănĕtos despre canonicitatea cărţilor scriptureĭ, trebue să ne raportăm numaĭ şi numaĭ la autoritatea bisericeĭ.

Nu ne vom întinde aicĭ a proba necesitatea de a recunóşte autoritatea tradiţiuneĭ şi infailibilitatea bisericeĭ în decisiunile sale. Este adevĕrat că ceea ce voim să stabilim noĭ în privirea canonicităţeĭ cărţilor sânteĭ Scripturĭ, şi regula după care se póte judeca acésta, presupun aceste douĕ adevĕrurĭ; dar ele aŭ fost stabilite cu multă soliditate în maĭ multe opere anume făcute, în cât nu ni se pare necesar a maĭ adăuga ceva preste cele citate din fericitul Augustin. Aceĭ ce ar dori să se lumineze maĭ multŭ asupra acestor materiĭ importante, pot să consulte pe Melchior Canus (de Loéis theolog l. III şi IV) şi învĕţatele controverse ale luĭ Bellarmin.

Dar pentru a ne mărgini în cestiunea canonicităţeĭ sântelor cărţĭ, este bine să observăm, că şi luteraniĭ câte o dată aŭ fost obligaţĭ să recunóscă, că consimţimêntul păstorilor şi autoritatea bisericeĭ procură o proba puternică şi un mijloc sigur în a determina pe credincioşĭ, ca să primiască ca inspirate unele cărţĭ ale Scriptureĭ, şi să respingă pe altele; aşa era părerea luĭ Melancton, unuĭ din ceĭ maĭ moderaţĭ reformatorĭ. In ce priveşte pe calviniştĭ, éca ce găsim noĭ în confensiunea de credinţă făcută în numele celor din Francia, articulul IV: „Recunóştem de cărţĭ canonice, care cuprind „regula credinţeĭ nóstre, pe acele de care am vorbit, şi le

„recunóştem ca ast-feliŭ nu numaĭ prin consimţimêntul comun „al bisericeĭ, ci şi maĭ mult încă prin mărturiea şi încredin„ţarea lăuntrică a sântuluĭ Duh." Vedeţĭ dar că şi calviniĭ daŭ óre-care autoritate consimţimêntuluĭ comun al bisericeĭ, în deosebirea sântelor cărţĭ, dar atribuesc acéstă autoritate maĭ mult mărturieĭ şi încredinţăreĭ lăuntrice a sântuluĭ Duh. Dacă prin acéstă *încredinţare lăuntrică* ar înţelege eĭ ajutoriul haric şi lumina sântuluĭ Duh, care este neapărat trebuitóre fie-căruĭ credincios, care voeşte a face un act de credinţă, cu acésta eĭ n'ar spune de cât ceea ce spunem şi noĭ toţĭ. Dar nu de acésta să atinge aci. Ca să fac eŭ acest act de credinţă, trebue ca adevĕrurile să 'mĭ fie propuse, şi chiar în acest înţeles ḑice apostolul: *Cum vor crede în acela de care n'a auḑit vorbindu-se? Şi cum vor auḑi fără predicatoriŭ?* In acest casŭ eŭ ascult biserica şi pe aceĭ ce 'mĭ vorbesc din partea eĭ. Dar ce vor face luteraniĭ şi calviniĭ, ca să cunóscă articulele, asupra cărora aŭ să facă un act de credinţă? Acésta anume 'ĭ-a pus şi 'ĭ pune în încurcătura din care nu pot eşi, din causă că n'aŭ o regulă fixă căriea să pótă urma fără témă de rătăcire. Adevĕrat că eĭ pretind să fi găsit óre-care regule, pe care le privesc ca sigure, dar variaţia ce se întimpină în diferitele lor sisteme, ni dovideşte din contra, că eĭ n'aŭ găsit nimica, care să 'ĭ asigure pe deplin.

Aşa, primiĭ luteranĭ, mergênd pe urmele luĭ Viclef, aŭ pretins că Scriptura n'are trebuinţă de aprobarea bisericeĭ; că ea se presintă şi se recomandă prin sine însaşĭ; că orĭ-cine póte judeca despre divinitatea sa prin lumina ce rĕspândeşte şi aduce în spirite; că orĭ-cine, fiind ajutat de lumina sântuluĭ Duh şi de credinţă, ar putea să vadă îndată dacă Scriptura ce 'ĭ se presintă, este a se primi ca canonică, séŭ că trebue a se respinge, ca ne avênd caracterul care impune la prima vedere; după cum distingem noĭ, ḑic eĭ, lumina de întuneric, fără să avem nevoe ca o autoritate óre-care să ne facă să o simţim. Maĭ adaug eĭ, că noĭ distingem cu uşurinţă scripturile canonice de cele necanonice, după cum uşor putem deosebi dulcele de amar, şi albul din negru. Ce este maĭ mult, eĭ compară evidenţa, sub care ni se presintă scripturile, cu evidenţa primelor principiĭ séŭ primelor noţiunĭ. Nu se cer probe şi autoritate, ḑic eĭ, dela un om care asigură că doĭ şi cu doĭ fac patru; căcĭ acésta este o noţiune aşa de chiară şi lămurită, în cât se cunóşte dela prima vedere. Principiile, dela care pornesc filosofiĭ, servesc a proba alte veritaţĭ nu tocmaĭ evidente, dar ele în sine nu se pot proba, fiind-că

sunt maĭ evidente, de cât tot ce s'ar propune pentru probarea lor. Tot aşa este, dic eĭ, şi cu dumnedeeştile scripturĭ. Prin ele trebue să judecăm despre tóte, în materie de religiune; şi nu putem să avem nimică, după care să putem judeca despre adevĕrătatea şi canonicitatea lor, afară de acest gust interior. Aşa raţionaŭ primiĭ luteranĭ; dar trebue să recunóştem că ceĭ ce aŭ venit după dênşiĭ, aŭ schimbat fórte principul; cacĭ eĭ daŭ multă valóre consimţimêntuluĭ bisericeĭ, în ceea ce priveşte recunóşterea canonicităţeĭ cărţilor sânte; şi n'aŭ venit eĭ negreşit la acéstă socotinţă, care fórte mult 'ĭ apropie de ortodoxie, de cât pentru că aŭ recunoscut marĭ inconveniente în cea a luĭ Viclef, care fusese îmbrăţişată de primiĭ luteranĭ.

Şi în adevĕr, cum am putea noĭ proba prin pretinsul *caracter de evidenţă*, că cartea Ruteĭ, séŭ a luĭ Iov, séŭ a Estireĭ sunt în adevĕr canonice? Ce evidenţă se póte găsi în Cântarea cântărilor, pentru a o declara maĭ canonică, de cât cartea luĭ Tobie, în care se cuprind maximile uneĭ pietăţĭ, atât de curate şi solide?

Un vechiŭ eretic, anume Basilid, pretenda că a existat şi alţĭ profeţĭ, afară de aceia a cărora scrierĭ le avem noĭ în vechiul Testament. Pentru a aproba acéstă a serţiune, el cita pe un óre-care Barcaba, pe un Barcob şi alţiĭ de felul acesta. Avem negreşit nenumĕrate temeiurĭ a ne îndoi despre existenţa acestor pretinşĭ profeţĭ, şi Eusebie se crede fórte bine asigurat, când négă cu totul existenţa lor. Cu tóte acestea, daca un scriitoriŭ, condus de aceléşĭ principiĭ ale luteranilor, s'ar fi încercat să rĕstórne acéstă aserţiune, n'ar fi putut-o face; Basilid ar fi rĕmas tot în picióre; pe când unuĭ ortodox 'ĭ ar fi de ajuns—pentru a închi de gura acestuĭ eretic—să dică: ca biserica nerecunoscênd pe aceĭ pretinşĭ profeţĭ, el este în tot dreptul de a respinge cărţile care li s'ar atribui; unuĭ luteran, care nu are de opus de cât lumina sa proprie şi pretinsul seŭ caracter de evidenţă, Basilid ĭ-ar rĕsposta, că şi eĭ are nişte asemine.

Să maĭ dăm şi alte esemple. Aŭ fost ereticĭ vechĭ, cariĭ respingeaŭ Evangeliile, sub pretext că Iisus Christos n'a scris nimică prin el însuşĭ, şi n'a ordonat nicĭ apostolilor, nicĭ unuia din discipuliĭ seĭ să scrie ceva din viéţa şi învĕţaturile sale. Fericitul Augustin vorbeşte de nişte asemine ereticĭ (Retract.. I. II, cap. 16). Alţiĭ, dupre sântul Irineŭ (l. I cap. 26) şi dupre Eusebie (Hist. l. III, c. 16), respingeaŭ tóte epistolele sântuluĭ apostol Pavel. Alţiĭ, dupre spusa aceluiaşĭ

Eusebie (l. V, c. 28) şi a fericituluĭ Augustin (contr. Faust), respingeaŭ tóte cărţile vechiuluĭ Testáment. Eĭ bine, cum ar putea adversariĭ noştri să combată pe áceştĭ ereticĭ? Cum li vor putea proba, că trebue să se recunóscă atât cele patru Evangeliĭ ce avem noĭ, cele patru-spre-ḑece epistole ale apostoluluĭ Pavel, precum şi carţile vechiuluĭ Testament? Vor ḑice, că nu trebue să se respingă nişte scrierĭ, care aŭ fost recunoscute de cea maĭ mare parte dintre vechiĭ părinţĭ şi scriitorĭ bisericeştĭ? Dar acésta ar însemna a recurge, ca şi noĭ, la autoritatea tradiţiuneĭ, şi reformaţiĭ noştri nu voesc nicĭ să audă vorbindu-se de aşa ceva. Vor opune eĭ îndoeleĭ acestor ereticĭ acea lumină strălucitóre, care face să se recunóscă pe dată o carte de canonică şi inspirată de Dumneḑeŭ? Dar va fi fórte uşor acestor ereticĭ să paraliseze acéstă probă, întímpinând că eĭ nu simţesc acea pretinsă lumină. — Éca şi al treilea esemplu.

Primiĭ luteranĭ aŭ respins epistola sântuluĭ Iacob, care a avut pentru eĭ aşa de puţină din acea pretinsă lumină şi din acea stralucire, care face să se cunóscă o carte de canonică, în cât Luter o despreţuia cu totul numindu-o *epistolă de paĭe,* (epistolam stramineam). Calvin din contra a primit-o şi o privea ca inspirată de Dumneḑeŭ. Eĭ bine, fost-a acesta maĭ pĕtrunḑetoriŭ, maĭ mult luminat de acéstă epistolă? De ce óre lumina, care a impresionat spiritul luĭ Calvin, n'a fost simţită de cel al luĭ Luter? Séŭ maĭ bine, pentru ce autoritatea atâtor sinóde şi atâtor alţĭ eclesiasticĭ, care aŭ primit acéstă epistola drept canonică, pentru ce autoritatea bisericeĭ n'a facut impresiune spirituluĭ luĭ Luter, ca să'l înduplece a privi acéstă sântă epistola a apostoluluĭ Iacob, ca vrednică a fi pusă în rândul cărţilor canonice? Putem să ḑicem tot aşa şi de cartea Apocalipsuluĭ, recunoscuta ca canonică de calviniştĭ şi respinsă de Luter.

Dar ce să ḑicem noĭ de acea pretinsă evidenţă, de acel spirit séŭ mişcare, care se deştéptă în noĭ la cetirea sânteĭ Scripturĭ? Dacă acest spirit este comun tuturor, pentru ce face el impresiunĭ aşa de diferite, în cât ceea ce se pare divin unuia, pentru un altul este ordinar şi vrednic a se compara cu paiele? Şi dacă acest instinct al spirituluĭ este particular, să ne aducem aminte de următórea învĕţătură care ni-o dă sântul apostol Ioan: „*Iubiţilor, să nu credeţĭ la tot spiritul, ci să ispitiţĭ dacă spiritele sunt dela Dumneḑeŭ; căcĭ mulţĭ profeţĭ minciunoşĭ s'aŭ sculat în lume* (Ioan 4, 1).“ Fără îndoélă aceştĭ profeţĭ se lăudaŭ că vorbesc în numele luĭ Dum-

neḑeŭ şi prin mişcarea sântuluĭ Duh, şi tocmaĭ pentru acésta maĭ mult se îngrijeşte sânĭul Ión, şi previne pe credincioşĭ să fie cu luare-aminte.

Apoĭ, maĭ vine şi altă întrebare, póte cine-va să cetéscă, să mediteze şi să studieze aşa de prefect sânta Scriptură, în cât să pótă ḑice că este pe deplin convins de conţinutul eĭ şi deplin pătruns de luminile eĭ? Să presupunem că lumea învĕţată póte să facă şi acésta; dar ce va face mulţimea cea mare? Se va perde óre, din causa nesciinţeĭ sânţelor Scripturĭ? După principiile false ale luteranilor, acéstă consequenţă ar fi neînlăturabilă.

Dar noĭ ortodoxiĭ privim la sânta Scriptură şi la cetirea eĭ, nu ca la un ce indispensabil pentru mântuire. Ea este în adevĕr isvorul religiuneĭ cel maĭ sacru şi maĭ positiv; dar acest isvor este dat spre esploatare nu fie-căruia în parte şi numaĭ pe séma sa, ci colectivităţeĭ credincioşilor şi sub conducerea bisericeĭ. Din acest mare şi dumneḑeesc isvor, sânţiĭ părinţĭ din tóte timpurile şi locurile, în perfectă conglăsuire între eĭ, aŭ extras tot aceea ce este neapărat pentru mântuire; aŭ compus şi ni-aŭ lăsat expunerĭ de credinţă, precepte de morală, formule pentru cult, de care toţĭ credincioşiĭ se pot folosi cu cea maĭ m re uşurinţă.

Noĭ venerăm, cetim şi studiem sânta Scriptură, ca marturul cel maĭ fidel şi cel maĭ demn de credinţă, prin care se verifică, orĭ când şi după dorinţă, adevĕrul credinţeĭ nóstre. Dar fiind că acest martur se póte interpreta în diferite sensurĭ şi chiar abusiv câte-o dată, de aceea noĭ considerăm autoritatea şi direcţiunea sânteĭ nóstre bisericĭ apostolico-sinodală, prin urmare infailibilă, ca cea maĭ necesară în actul mântuireĭ nóstre; şi pe tot cel ce nu ascultă de biserică 'l considerăm, cu dreptul care Mântuitoriul nostru însuşĭ ni'l dă, ca *păgân şi vameşŭ.*

† Innocent M. Ploeştênu.

DISCURS APOLOGETIC

A S-LUĬ GREGORIE NAZIANZANUL, SUPRANUMIT TEOLOGUL.

In acest discurs se cuprinde : escusaţiunea pentru fuga din Pont, şi reîntórcerea de acolo după hirotonirea de preot; se maĭ pertractéză : şi ce este profesiunea preoţieĭ, şi cum se cade a fi episcopul.

I. Invinsu-m'am şi învinsura o atestez (1); supusu-m'am Domnuluĭ şi I-am rugat pre El (David. psalm XXXVI, 7): Da, prea fericitul David (2) să'mĭ încépă discursul; éră maĭ ales cel ce a grăit prin David şi încă şi acum grăeşte prin El. De óre-ce şi ordinea cea maĭ bună pentru cine începe orĭ-ce cuvênt şi lucru, este a începe de la D-ḑeŭ şi a repausa în D-ḑeŭ. Éră causa, atât a revolteĭ precedente şi a micimeĭ mele de suflet, (pentru-că fugind m'am departat şi am petrecut departe de voĭ (3) timpŭ póte nu puţin pentru ceĭ ce în adever mĕ doriaŭ), cât şi a îmblânḑireĭ de acum şi a prefacereĭ mele, (că venind érăşĭ m'am presentat vouĕ), să o considere şi să o înterprete fie-cine cum îĭ place, după ura séŭ iubirea către noĭ, unul ne scutindu-ne de inculpare, éră altul acceptându-ne chiar escusaţiunea. In adevĕr, nimic nu este aşa de plăcut ómenilor ca a vorbi despre cele strĕine; şi maĭ ales de s'ar întêmpla a fi atraşĭ de vre-o favóre séŭ ură, din care cause de ordinar se şi alteréză cele maĭ de multe-orĭ adevĕrul. Éră eŭ voiŭ pune adevĕrul în miḑloc, de loc neruşinându-mĕ, şi voiŭ apreţia just între ambele părţĭ: în faţa celor ce mĕ acusa, şi a celor ce cu curagiŭ îmĭ iéŭ apărarea. Pe de o parte adecă acusându-mĕ, éră pe de alta apărându-mĕ.

II. Apoĭ pentru ca cuvêntul să înainteze pre calea dréptă, étă că voiu vorbi chiar despre timiditatea mea, ca una ce precede. Că nu pot suferi ca de mine să se scandaliseze uniĭ, cariĭ cu atenţiune ob-

(1) S'a învins ca într'o luptă obstinată venind din deşertul Pontuluĭ spre a primi arhieria şi ast-feliŭ cedând rugelor părinteluĭ seŭ. — Cuvêntul : învinsura l-am întrebuinţat pentru a mănţinea jocul de cuvinte a originaluluĭ : ἥττημαι καὶ τὴν ἥττον.

(2) David psalm LIV, 7.

(3) Părintele seŭ şi ceilalţĭ creştinĭ audienţĭ.

servă faptele mele, fie bune séŭ şi alt-cum-va [1]. Şi fiind-că D-ḑeŭ a bine-voit ca şi noĭ să fim ceva între creştinĭ, apoĭ voiŭ vindeca prin acéstă apologie (escusaţiune) şi pre ceĭ până acum scandalizaţĭ, de maĭ sunt óre-cariĭ. Căcĭ bine este ca, nicĭ prin greşele, nicĭ prin presupunerĭ, întru cât se póte şi este raţional, să nu se pue pedice séŭ scandale celor mulţĭ; întru cât scim că pedépsa pentru ceĭ ce aŭ scandalizat şi unul din ceĭ micĭ este inevitabilă, şi prea grea din partea nemінţitoruluĭ D-ḑeŭ [2].

III. Eŭ am păţit acésta, o bărbaţilor, nu ca un ignorat, nicĭ ca neprudent, ci din contra [3], de este să mĕ şi fălesc puţin, nicĭ ca un despreţuitor de legile şi preceptele divine. Că precum într'un corp, o parte este guvernătóre şi óre-cum preşedentă, éră alta guvernată şi condusă, aşa şi în bisericĭ a rênduit D-ḑeŭ, după legea echităţeĭ, ce are în vedere meritul fie-cuĭ, séŭ şi a providenţeĭ, cu care a colegat tóte, ca uniĭ să fie păstoriţĭ şi domniţĭ: fiindu-le lor acésta maĭ util, de a fi dirigéţĭ la datoria lor cu cuvêntul şi cu fapta; éră alţiĭ să fie păstorĭ şi învĕţătorĭ spre perfecţionarea bisericeĭ, anume aceĭa, cariĭ de cât mulţimea sunt maĭ superiorĭ în virtute şi familiaritatea către D-ḑeŭ, ţinênd locul (raportul) sufletuluĭ către corp séŭ al minţeĭ către suflet. Pentru ca ambele părţĭ, cea cu lipsă şi cea cu prisosinţă, compuse şi conamestecate între sine, ca nisce membre, şi prin armoniósa potrivire a spirituluĭ, combinate şi colegate, să constituiască un corp întreg şi în adevĕr demn, de însuşĭ Christos, capul nostru (Paul. I Corint. XII, 12 şi 27). Sciŭ decĭ că anarhia şi desordinea nu este nicĭ-cum maĭ utilă de cât ordinea şi autoritatea, atât între celelalte animale [4], cât şi între ómenĭ; dară cu atâta maĭ ales între aceştia, cu cât şi pericolul lor este de maĭ mare importanţă. Pentru cariĭ, lucru mare este că, de nu şi ar putea păstra prima prerogativă a raţiuneĭ, adecă să nu pĕcătuiască de loc, apoĭ măcar pre cea de a doua acesteia, că pĕcătuind să se corigă [5].

IV. După-ce acésta se arată a fi bine şi drept, mie mi se pare de o potrivă rĕŭ şi de asemenea necuviincios, ca toţĭ să voiască a domni şi nimenea să nu primiască. Fiind-că dacă toţĭ ar fugi de acest oficiŭ séŭ domnie, fie ori cum s'ar numi, atuncĭ frumósa plenitudine a bisericeĭ n'ar maĭ remânea frumósă, şi ar schiopata din partea sa cea maĭ înaltă. In adevĕr, unde şi de către cine s'ar maĭ adora D-ḑeŭ în

---

(1) Spre înţelegerea acesteĭ argumentaţiunĭ, comparéză: Paul, Romanĭ XIV 13.

(2) Comparéză Luca XVII.

(3) Se înţelege: ca un învĕţat şi înţelept; dară spre a evita lauda de sine, se servi de figura *reticenţeĭ*.

(4) Precum s'a observat aceste calităţĭ între pescĭ, albine, cucóre etc.

(5) Acésta sentenţă se ḑice de s. Gregorie cu privire la neregularitatea purtăreĭ sale, spre a'şĭ justifica retragerile şi revenirile din deşert.

misteriele ce ne transpórtă la înălţime, de nu ar fi nicĭ rege, nicĭ principe, nicĭ preoţie, nicĭ sacrificiŭ, nicĭ atâtea altele prea marĭ, la lipsa cărora, pentru pĕcatele lor cele marĭ fură condemnaţĭ vechiĭ nesubordinaţĭ Iudeĭ ? (1)

Apoĭ nicĭ este ceva straniŭ şi fără cuviinţă ca mulţĭ din ceĭ ce se ocupă cu filosofia divină, să se înalţă dintre guvernaţĭ la rangul de a guverna, ceea ce nu este afară de marginele legislate ale filosofieĭ şi nu duce la injurie (2). Precum nicĭ când un marinar probat ar deveni pilot [cărmaciŭ], şi unuĭ pilot, ce ar observa bine vênturile, i-s'ar încredinţa cârmele năveĭ; éră de'ţĭ place alte esemple, nicĭ când un soldat brav ar deveni căpitan şi un căpitan bun s'ar face general şi i s'ar da în mânĭ comanda întreguluĭ resbel. Dară nu m'am ruşinat nicĭ de ordinea graduluĭ ierarchic, poftind ceva maĭ mare, (ceea ce póte ar fi presupus-o cineva dintre ceĭ în tóte absurḑĭ şi rĕutăcioşĭ, cariĭ judecă ale altora după pasiunele lor propiĭ). Nu; eŭ nu sunt aşa de necunoscător de măreţia divină, séŭ de umilinţa omenéscă, în cât să nu consider de ceva mare pentru orĭ-cine natura născută, a se apropia chiar numaĭ întru cât-va de D-ḑeŭ, carele'ĭ singur prea luminos şi prea stralucit şi întrece în puritate pre orĭ-ce fire materială şi nematerială. Ce decĭ este ceea ce mi s'a întêmplat? Şi care'ĭ causa neascultăreĭ mele? Căcĭ apăruiŭ celor mulţĭ că, atuncĭ óre-cum eşisem din sine'mĭ, şi nicĭ eram cum mĕ făcusem cunoscut, ci devenisem cu totuĭ altul, în cât mĕ opuneam şi mĕ sumeţiam maĭ mult de cât era cuviincios. Apoĭ acum póte veţĭ auḑi causele mult dorite a acesteĭ conduite a mea.

V. Maĭ ântêiŭ lovit de faptul neaşteptat al hirotonireĭ mele, ca ceĭ spăriéţĭ de vuetele năprasnice, nu mi-am reţinut cugetările şi pentru acésta am aruncat sfiirea, cu care mĕ îndatinasem în tot timpul vieţeĭ. In urmă mĕ pătrunsă un amor de binele linişteĭ şi a retragereĭ, căriia devenind eŭ amatoriŭ de la început, aşa cum nu sciŭ de maĭ fu vre-un altul din ceĭ ce s'aŭ ocupat cu studiele, şi pre care singurătate promiţindu-o luĭ D-ḑeŭ în periculele cele maĭ marĭ şi maĭ grele, (3) ba chiar şi atingându-mĕ de ea atâta cât să ajung la intrare, şi să'mĭ aprind dorul şi maĭ mult prin încercare, n'am suferit a fi tiranisat,

---

(1) Tótă Scriptura este plină de penalităţĭ contra Iudeilor pentru nesubordinărĭ, éră maĭ ales profet. Isaia.

(2) Platon ḑice : că supuşi atuncĭ vor fi fericiţĭ, când regele va filosofa seŭ filosoful va regi; la care pasagiŭ se şi face alusie.

(3) Navigând odată de la Alexandria la Atena, şi periclitându-se a fi înecat de o furtună, a promis luĭ D-ḑeŭ că se va face monah, cum reaminteşte acésta şi maĭ jos. In deşertul Pontuluĭ se retraseră încă şi după insistenţia mar. Vasilie, colegul seŭ de şcólă, pentru ca împreună să se dedee la studiul profund şi serios a s. Scripturĭ. (Veḑĭ Epist. s. Vasilie).

nicĭ a fi împins în miḑilocul tumultelor şi smuls cu sila de la acéstă viéţă, ca de la un asil sacru. Că nimic nu mi se părea aşa de dorit, ca starea, în care cine-va închiḑindu'şĭ simţirele, să devină afară de corp şi de lume, şi restringêndu-se în sine'şĭ, să nu se atingă de nimic din cele umane, fără numaĭ din vre-o absolută necesitate, ci conversând numaĭ cu sine şi cu D-ḑeŭ, să trăiască maĭ pre sus de cele vĕ, ḑute şi să pórte în sine tot-déuna curate arătările divine, neamestecate cu formele ceste de jos şi ratăcitóre, în adevĕr, fiind şi totdéuna făcêndu-se oglinda nepătată a luĭ D-ḑeŭ şi acelor divine, şi adaogînd lumină la lumină, adecă la cea întunecată alta maĭ clarăde pe acum să se îndulciască cu speranţele de binele *véculuĭ* viitoriŭ, şi să petrécă împreună cu îngeriĭ, şi încă pe pămênt fiind, să părăsiască pămêntul şi să fie rânduit sus de spiritul. Decĭ dacă cineva din voĭ este cuprins de acest amor, scie ce grăesc, şĭ mĕ va ĭerta pentru întêmplarea de atuncĭ.

Dar, ḑicênd acestea, póte nu voiŭ putea convinge pre ceĭ mulţĭ, cărora lucrul li se pare a fi chiar de rîs, reŭ fiind dispuşĭ, séŭ de propria lor nebunie, séŭ din causa celor nedemnĭ de acéstă profesiune (1). Eĭ unuĭ lucru bun, pun nume reŭ, adecă: filosofieĭ, aaŭ numele de glorie deşértă, luând de conajutătoriŭ la acésta invidia şi rĕutatea celor morţĭ, care este aplicată tot spre maĭ reŭ. Incât un pĕcat ce puţin numaĭ de cât se comite de dênşiĭ: orĭ făptuind rĕul, orĭ descreditând binele.

VI. Pe lângă acestea, am maĭ păţit un lucru, nu sciŭ înjosit séŭ nobil (vĕ voiŭ ḑeclara tóte ascunsele inimeĭ mele), dară 'l păţiiŭ: mi-a fost ruşine de ceĭ-lalţĭ, câţĭ deşi nu sunt nicĭ-cum maĭ bunĭ de cât mulţimea (2) (ba chiar ar fi ceva mare de n'ar fi şi cu mult maĭ reĭ), se introduc înse în cele prea sânte, aşa ḑicênd, cu mănile nespălate şi cu sufletele neiniţiate (3). Şi maĭ 'nainte de a se face demnĭ spre apropiere de sanctuare, se ćertă de la altariŭ, se îndésă şi se împing pe lângă sânta masă, ca şi cum ar crede că acest ordin al ierarchieĭ este un exemplu de virtute, ci un miḑiloc de traiŭ, şi nu un oficiŭ responsabil, ci o dregătorie fără contral. Şi maĭ că sunt maĭ mulţĭ la numĕr de-cât aceĭ preste care vor să guverneze; miserĭ în pietate şi ticăloşĭ în strălucie! In cât mie cel puţin mi se pare că, cu timpul progresând şi reul, nu vor maĭ avea preste cine să guvernze, de óre-ce toţĭ învaţă, în loc să se înveţă dela D-ḑeŭ, cum ḑice revelaţiunea (Isaia LIV, 13); şi toţĭ profetisază, în cât şi Saul este între profeţĭ, după

(1) Viéţa monastică şi retrasă, pre care o numeşte filosofia practică şi teoretică a chreştinilor, în oposiţia cu svênturata filosofie păgână contimpurană luĭ.

(2) οἱ πολλοὶ însémnă: vulgul, plebea, mulţimea ignorantă şi nedisciplinată.

(3) Proverb pentru individele necurate, abjecte şi necatehisate în misteriele uneĭ credinţĭ.

istoria şi proverbul vechiŭ (1). Căcĭ nicĭ într'un timp nimica nu este, nicĭ a fost aşa de abondent, ca injuriele şi pĕcatele de feliul acesta acum între chreştinĭ, deşi altă-dată altele crescură şi se terminară.

Pornirea acestora deşi este maĭ mare de cât a o putea noĭ opri, totuşĭ a urî măcar şi a ne ruşina de ele nu este o mică parte a pietăţeĭ.

VII. Eră lucrul ulterior şi maĭ mare de cât cele ḑise (căcĭ merg acum chiar la partea cea maĭ supremă a cuvêntuluĭ, şi nu voiŭ minţi; că nu este permis acésta celor ce fac vorbă despre nişte subiecte aşa de marĭ), este că nu eram de idee, şi nicĭ acum cred a fi tot-una, de a conduce o turmă de oĭ séŭ o cirédă de boĭ, cu a guverna suflete de ómenĭ. Căcĭ privirea ântĕia este de ajuns a face ca ciréda, séŭ turma să fiă cât maĭ grasă şi maĭ săósă.

Şi spre acésta privind boarul şi păstorul va cerceta localităţile apóse şi erbóse, va întroduce şi va scóte turmele din păşunĭ în păşunĭ, le va repausa, mişca şi rechema puţin cu toiagul, dară maĭ mult cu fluerul. Pentru un păstor séŭ boar nu maĭ este alt-ceva de făcut, afară numaĭ dóră de a se lupta puţin cu lŭpiĭ, şi câte o-dată a îngriji de ce s'ar întâmpla bolnav. Maĭ mult înse se va îngriji de stejarĭ, de umbră şi de trestiĭ (2) spre a se rĕsfăţa pre frumósa verdéţă şi a'şĭ drege culcuşul lângă apă rece şi sub adierĭ de vênt, şi câte-o-dată cu cupa plină a cânta şi ceva amoros, (3) a grăi cu boiĭ séŭ oile, şi pre cea maĭ grasă dintr'ênsele a junghia de ospĕţiŭ, séŭ a o şi vinde. Dară nimea nu s'a îngrijit vre-o-dată de virtutea turmelor séŭ a ciredelor; căcĭ care'ĭ virtutea acestora ? Séŭ cine s'a cugetat maĭ mult la binele acelora de cât la propria sa plăcere? Éră respectiv de om, cu cât sciinţa de a se guverna pe sine este grea, cu atâta pare a fi mult maĭ greŭ a sci de a guverna pre ómenĭ (4); şi maĭ alĕs o guvernare ca acésta a nóstră, care stă în legea divină, şi duce la Dḑeŭ; a căreia, pre cât este înalţimea şi demnitatea, pre atâta şi periculul, pentru omul ce în adevĕr are minte Dà, unul ca acesta maĭ ântĕĭ va trebui, ca şi argintul séŭ aurul întors pretutindenea în tot feliul de timpurĭ şi afacerĭ, să nu sune nicĭ cum fals séŭ arămos, nicĭ să cuprindă în sine vre o materie maĭ rea, şi demnă de un foc maĭ ferbinte, de cât s'ar cere spre topirea auruluĭ séŭ a argintuluĭ. De alt-feliŭ reul va fi cu atâta

---

(1) Veḑĭ I. Impĕr. X, 12, şi XIX 24; proverb al S. Scripturĭ pentru toţĭ ceĭ necaabilĭ a instrui pre alţiĭ, cum şi pentru ceĭ ce întreprind a face ceva maĭ pre sus de puterea lor: O abrutisare! Şi Saul între profeţĭ!

(2) Stejarĭ şi umbră, în loc umbra de stejar; éră trestiĭ spre a'şĭ face: fluere, trisce, naiŭrĭ, ceea ce şi însémnă cuvêntul din ext σύριγξ

(3) Scriind acesta S. Grigorie pare a fi avut în idee primul Idil a luĭ Teocrit, unde se representă Epol rugându-se luĭ Terside spre a'ĭ cânta amoros, éră în schimb promite a'ĭ da o capră şi o cupă.

(4) Veḑĭ începutul Ciropedieĭ luĭ Xenofonta, la care se face aci alusia.

maĭ mare, cu cât ar guverna cine-va preste maĭ mulţĭ; întru cât şi reutatea ce pĕtrunde în mulţĭ este maĭ mare de cât cea oprită numaĭ în unul. Căcĭ nicĭ o ţesetură nu primeşte aşa de uşor colórea văpsitóre, nicĭ niscaĭ-va lucrurĭ prin contact n'admit putórea séŭ contrarul eĭ, nicĭ vre-un abur bolnăvicĭos nu se revarsă aşa de iute în aer, şi prin aer să comunice cu animalele (ceea ce tocmaĭ are loc în pestă), precum se întêmplă ca supuşiĭ fórţe curênd să se umple de rĕutatea superioruluĭ, şi cu mult maĭ uşor de cât de contrariul acesteea, care este virtutea. In adevĕr, cu acésta maĭ ales întrece rĕutatea pre bunătate şi de care eŭ maĭ mult mĕ indignez înţelegênd, că înreutăţirea tocmaĭ este un lucru rĕvnit şi îndemănos, şi nimic nu este aşa de uşor, ca a deveni reŭ; chiar de s'ar întêmpla să nu ne ducă nime la acésta. Éră căştigarea bineluĭ este rară şi anevoiósă (1); chiar de ar fi mare atracţiunea şi provocarea. Acésta este tocmaĭ, ceea ce mi se pare că înţelegêndu-o prea fericitul Angeŭ, a venit a face us de icóna acea admirabilă şi prea adeverată (Angeŭ II, 13), ḑicênd: „Preoţĭ, întrebaţĭ legea, „dacă carnea sântă din vestmênt atingêndu-se de vre-o mâncare, séŭ „bĕutură séŭ vas, îndată va sânţi obiectul apropiat. Éră eĭ negând, „adausă el: Intrebaţĭ érăşĭ, dacă ceva din acestea lipindu-se de necu-„răţenie, n'ar participa îndată din pângărăciune (2)?“ Atuncĭ eĭ ḑiseră că dà, participă şi nu remâne curat din causa comunicaţiuneĭ. Pentru ce decĭ ḑicea acésta? Spre a arĕta, după cuvêntul meŭ, că greŭ se prinde binele de natura omenéscă, precum şi focul de materia umedă, ci ceĭ maĭ mulţĭ sunt gata şi îndemănaticĭ spre participarea rĕutăţeĭ; ca şi o trestie, ce uşor se aprinde la vênt de o scântee şi se consumă pentru uscăciunea sa. Căcĭ maĭ de grabă s'ar împărtăşi cine-va cu abondenţă din o mică reutate, de cât câte-puţin din o virtute profunda. Fiind-că şi puţin absint (pelin) prea iute comunică miereĭ amăraciunea sa, éră mierea nicĭ îndoită nu comunică pelinuluĭ dulceaţa sa. Şi o mică pĕtricică smulsă din ezătură, ar putea trage la vale un rîŭ întreg, dară a'l opri séŭ stavili, abea ar fi în stare ezĕtura cea maĭ tare.

VIII. Decĭ, din câte am ḑis, se cade maĭ ântĕiŭ a ne păzi de acésta, să nu ne arĕtăm reĭ zugravĭ aĭ virtuţeĭ ceĭ admirabile, éra maĭ cu sémă un model reŭ pentru nişte zugravĭ póte nu reĭ şi pentru mulţime (3);

(1) Face alusiune la pasagiul luĭ Esiod din *lucrurĭ şi ḑile*, vers. 187.

(2) Spre înţelegerea acestuĭ loc se cade a recurge la citaţiunea din profet, pre care aci sântul părinte o prescurtéză; ceea ce o face a fi obscură. Prin carnea sântă se însémnă: carnea sânţită în sacrificiele dela templu.

(3) Acest loc obscur se esplică de uniĭ aşa: Să nu fim exemplu reŭ mulţimeĭ poporuluĭ séŭ cleruluĭ inferior, cariĭ deşi sunt de o clasă maĭ de jos, zugrăvesc, saŭ represintă în faptă, virtutea maĭ bine de cât clerul superior, ce trebue a servi altora de model.

orĭ să nu ne îndepărtăm mult de la proverbul ce ḑice, că întreprindem a vindeca pre alţiĭ, însuşĭ fiind plinĭ de ulcere. Al doilea, că deşi s'ar păzi cine-va pre sine curat de orĭ-ce pĕcat séŭ măcar de cele maĭ marĭ, nu sciŭ ḑeŭ, dacă acésta numaĭ ar fi de ajuns celuĭ ce voeşte a învĕţa pre alţiĭ la virtute. Căcĭ cel ce s'a însărcinat cu acésta, trebue nu numaĭ a nu fi reŭ (de óre-ce a fi reŭ este fórte ruşinos chiar pentru mulţĭ din ceĭ subordinaţĭ), ci a se distinge şi în bine, după porunca ce ordonă: să se depărteḑe de reŭ, şi să facă binele (Psalm. XXXVI, 27). Nicĭ să 'şĭ ştérgă numaĭ modelele cele rele din suflet, ci să le înscrie şi pre cele maĭ bune, ca să întrécă atâta maĭ mult în virtute, pre cât esceléză în demnitate. Şi să nu cunóscă nicĭ o mĕsură în bine şi în progres; nicĭ să considere maĭ mult ca căştig ceea ce a dobêndit, pe cât ca daună ceea ce n'a dobêndit. Apoĭ pururea să facem ca cele actuale să ne fie de suire la cele viitóre, şi să nu gândim ceva mare de am diferi de ceĭ mulţĭ, ci de daună, când am remânea inferiorĭ demnităţeĭ nóstre. Şi succesul să'l mĕsurăm cu porunca, éră nu cu ceĭ de aprópe (fie eĭ reĭ, fie şi progresaţĭ întru cât-va în virtute); şi să nu cumpĕnim cu micĭ mĕsurĭ virtutea, ce o datorim prea mareluĭ D-ḑeŭ, de la carele 's tóte, la carele revin tóte. Nicĭ să credem că aceléşĭ atribute se potrivesc tuturor (precum n'aŭ toţĭ nicĭ aceléşĭ etăţĭ, nicĭ figurĭ de faţă; nicĭ animalele aceléşĭ naturĭ, nicĭ pămêntul aceléşĭ calităţĭ, nicĭ luminătoriĭ aceléşĭ frumuseţĭ şi mărimĭ (1); ci să considerăm de rĕutate pentru un om privat, când lucréză reŭ, şi câte sunt demne de pedépsă, contra cărora şi legea este aspru despot. Éră pentru un guvernator séŭ superior, — când nu este cel maĭ eminente şi nu progreséză tot-déuna în bine, dacă în adevĕr voeşte prin superioritatea virtuţeĭ sale a duce pre ceĭ mulţĭ la moderaţiune, şi a nu'ĭ constrînge cu sila, ci a'ĭ atrage prin convingere. Că ce se face fără voe, nu póte fi stabil, pre lângă că este tiranic şi nelăudabil; de óre-ce, de ordinar, tot-ce se silueşte (forţéză), precum o plantă trasă cu mâna în silă, revine érăşĭ la sine, de se va libera. Éră ce se face de voe liberă este fórte legitim şi tot-o-dată prea sigur întărindu-se cu legătura buneĭ-voinţĭ. Pentru care tocmaĭ legea şi legislatorul nostru maĭ ales porunceşte a păstori turma de voe, ear nu cu violenţa (2).

IX. Apoĭ chiar de n'ar fi cineva reŭ, ci înălţat la culmea virtuteĭ, nu înţeleg ce sciinţă învĕţând, séŭ în ce putere bizuindu-se, ar putea îndrăsni de a veni la acéstă autoritate (3). In adevĕr, arta artelor şi sciinţa sciinţelor mi se pare a fi acésta, de a conduce pre om, carele

(1) După apostolul ce ḑice că stea de stea diferește în glorie.

(2) Locul citat se află la I Petru, V, 2.

(3) Sub ḑicerea προστασία î semnaŭ autoriĭ eclesiasticĭ autoritatea bisericéscă, maĭ ales episcopală, în seculiĭ primitivĭ aĭ creştinismuluĭ.

este cel maĭ felurit şi maĭ variat dintre animale. Acésta se va cunósce, de va examina cine-va comparativ vindecarea corpurilor cu cura sufletelor, şi înţelegênd greutatea aceliea, să considere cât maĭ grea este a nóstră şi maĭ importantă în natura materieĭ, în puterea sciinţeĭ şi în scopul lucrăreĭ. Căcĭ una se ocupă de corpurĭ şi de materia cea temporală şi jos cădĕtóre, care numaĭ de cât se va destruge şi va pătimi sórta sa; chiar şi dacă acum prin concursul arteĭ medicale ar învinge desunirea din sine; totuşĭ infirmitatea séŭ timpul'o desface, cedând ea natureĭ şi netrecênd preste marginile sale. Pre când ceealaltă are de studiŭ sufletul, carele este divin dela D-ḑeŭ şi participă de nobleţa cea de sus, şi către dênsa tinde, deşi este legat de un element maĭ inferior (1). Şi acésta póte şi pentru alte cause, pre care numaĭ D-ḑeŭ, ce l-a legat, le scie, séŭ şi vre un altul, carele fu luminat de D-ḑeŭ în aceste mistere. Cât însă este permis mie, şi celor ca şi mine, a cunósce, acésta se întêmplă pentru două cause (2) Una: ca prin luptă şi combaterea celor de jos, să pótă cleronomisi gloria de sus, şi ca şi aurul prin foc, încercat fiind sufletul cu ceste de aicĭ, să aĭbă fericirele sperate şi ca un premiŭ de virtute, éră nu ca dar numaĭ de la D-ḑeŭ. Incă şi acésta póte aparţinu înalteĭ sale bunătăţĭ: de a face ca binele să fie şi al nostru, nu numaĭ semenat de la natură, ci cultivat şi de către voinţa şi aplecările bune séŭ rele ale libertăţeĭ nóstre. Eră alta este: ca să pótă atrage către sine şi elementul inferior (corpul) şi să 'l rădice sus, supţiindu'ĭ câte puţin grosimea luĭ, aşa că în ce raport este D-ḑeŭ către suflet, tot aşa să fie şi sufletul către corp: guvernând prin sine'şĭ materia servitóre şi apropiind de D-ḑeŭ pre conservul seŭ (3).

X. Apoĭ un medic va observa localităţile, timpurile, etăţile, anotimpurile şi cele de ast-feliŭ; va prescrie medicamente şi dietă şi va înlătura tot-ce vatămă; ca nu poftele bolnavuluĭ să se opună arteĭ. Ba câte-odată, şi pentru uniĭ póte face us şi de arsure, de tăeturĭ şi de lecuirĭ maĭ aspre. Care, deşi par fórte supărăcióse şi grele, nu sunt încă aşa, ca a inspecta şi vindeca moravurile, pasiunele, vieţele, disposiţiunele şi orĭ-ce de ast-feliŭ în noĭ, precum şi respingênd tot-ce este bestial şi sélbatic în constituţia nóstră, a reîntroduce şi confirma tot ce'ĭ blând şi luĭ D-ḑeŭ plăcut; şi a apreţia just între suflet şi corp, neînvoind celuĭ inferior să predomniască preste cel superior, care ar fi cea maĭ mare nedreptate; ci supunênd capuluĭ şi principeluĭ

(1) Compar. Facerea II, 7; I, 27.

(2) Dă opiniunea sa privată, conformă însă cu raţiunea şi teologia asupra unireĭ sufletuluĭ cu corpul.

(3) Comparaţiunea este din cele maĭ nimerite, aretând înalta misiune în lume şi destinaţie în cerurĭ a sufletelor, contrariŭ opiniuneĭ filosofilor anticĭ platonicĭ,

pre cel al doilea după natură, care lucru este lege divină (1) fórte bine constituită în tótă făptura cea vĕdută şi cea maĭ pre sus de simţire, Maĭ consider încă şi aceea, că fie-care din cele ce am enumerat, întru cât se observă de medic, cum sunt de la natură, aşa şi remân, şi nicĭ una nu unelteşte de la sine ceva viclén, nicĭ se luptă perfid contra celor aplicate de artă, ci maĭ ales medicina 'şĭ reguléḑă materia, afară numaĭ dacă nu s'ar întêmpla vre-o abatere din partea celuĭ inferior, care nu este greŭ de a o păzi şi curma. Dară pentru noĭ obstacul fórte mare contra virtuţeĭ este agerimea (2), ambiţiunea şi nesciinţa séŭ nevoinţa de a ne supune uşor, care sémănă cu un atac de luptă contra celor ce ar voi a ne ajuta; şi pre câtă silinţă ar trebui să ne dăm pentru a desgoli bóla cătră ceĭ ce ne vindecă, pre atâta ne dăm ca să fugim de lecuire şi aşa suntem bravĭ contra nóstră şi învĕţaţĭ (eruditĭ) contra sănătĕţeĭ nóstre propriĭ (3). In adevĕr, séŭ am furat pĕcatul în mod servil, acoperindu'l în adêncul sufletuluĭ, ca pre o patimă ascunsă şi viţiósă, ca şi cum, scăpând de judecata ómenilor, ne-am putea furişa şi de marele ochiŭ al luĭ D-ḑeŭ; séŭ că pretextăm pretexte întru pĕcate, învĕţând argumente apărătóre viţiilor nóstre (4); séŭ că astupêndu-ne auḑurile, în chipul uneĭ vipere surde ce 'şĭ astupă urechile (5), ne certăm pentru a nu auḑi vocea descântătorilor, şi a nu ne vindeca cu medicamentele înţelepciuneĭ, cu care se lecueşte infirmitatea sufletuluĭ. Séu în fine că ceĭ maĭ îndrăsneţĭ şi maĭ curagioşĭ dintre noĭ, făţiş chiar nu ne ruşinăm nicĭ de pĕcat, nicĭ de vindecătoriĭ luĭ, ci cu fruntea gólă, cum se ḑice, păşim către tótă nelegiuirea (6). O smintire ! Séu, orĭ-ce alt nume este maĭ propriŭ uneĭ atare patimĭ ! Da, respingem ca pre nisce inimicĭ pre ceĭ ce trebuia a'ĭ iubi, ca pre bine-făcătorĭ, urînd pre ceĭ ce ne mustră în porţĭ (7), şi îngreţioşându-ne de orĭ-ce cuvênt cuvios; şi credem că vom combate maĭ ales pre bine-voitoriĭ noştri, dacă ne vom face reŭ cât maĭ mult nouĕ înşine. Ca şi ceĭ-ce 'şĭ muşcă cărnurile lor, credênd că consumă pre ale celor de aprópe.

(1) Că ce este de natura superióră, spirituală, presidă şi conduce, éră ce e inferior, corporal, material, ascultă şi se conduce.

(2) In test σύνεσις, comentatorul Vasilie ḑice, că aicĭ ar însemn vanitate, sumeţie, îngânfare.

(3) Aceste calificarĭ aŭ sens ironic.

(4) Psalm. CXL, 4.

(5) Veḑĭ Psalm. LV I, 4.

[6] Testul grec pórtă : cu capul gol, ce este proverb ḑis despre ceĭ ce fără pregetare se aruncă în orĭ-ce desfrêŭ al pasiunelor.

[7] Comentatorul Vasilie ḑice, că s'ar face alusiune la: învĕţătura ce se da poporuluĭ din porţile altaruluĭ de cătră sânţiţiĭ dascalĭ. Póte fi însă referire şi la locurile Scriptureĭ, unde după datinele Ebreilor se făcea o mare adunare de popor, şi însémnă : făţiş, cu presenţă şi curagiŭ.

XI. Acestea sunt causele, pentru care eu consider medicina, ce se repórta la noî, mult maı dificilă de cât cea a corpurilor, şi pentru acésta şi maî importantă. Ba încă studiul cel maî mare al aceîeia se repórtă la ceia-ce se vede, puţin inspectând cele din lăuntru corpuluî; pre când tótă vindecarea şi studiul nostru se referă la omul ascuns al inimeî, şi lupta ni este cu inamicul, (¹) ce din lăuntru combate şi se luptă cu noî, carele devenise de aceléşî arme ca şi noî, ce e maî teribil! ne trădă morţeî pĕcatuluî. Deci pentru acésta este trebuinţă, de multă şi perfectă credinţă, dar de maî mare ajutor de la D-ḑeŭ, şi încă, cum cel puţin cred eŭ, nu de puţina agerime din partea nóstră, care să fie observată séŭ şi aplicată atât în vorbă cât şi în faptă; dacă se cuvine, ca ceia-ce avem maî scump din tóte, adecă sufletele, să le curăm şi să le curaţim bine, spre a fi demne de cel maî mare preţ.

XII. Acum, ce se atinge de scopurile amênduror medicinelor (căcî acésta ne maî rĕmâne încă de examinat), se observă că una 'şî propune sănĕtatea séŭ buna disposiţie a corpuluî, de-este să o conserve, şi de lipseşce, să o recheme, despre care încă nu este evident, de vor folosi în ceva celor ce le posedă. De óre-ce şi cele contrare adesa folosesc maî mult pre ceî-ce le aŭ, precum saraciele şi averile, gloriă şi desonorurile, umilirele şi strălucirile şi câte alte după natura lor staŭ în mijloc şi nu înclină nicî cum mai mult în partea acésta, séŭ aceia, ci 'şî capătă un nume mai bun séŭ maî reŭ de la usul şi disposiţia celor ce le posedă. Éră alta 'şı propune a întraripa sufletul, a'l răpi din lume şi a 'l da luî D-ḑeu; şi tot ce rĕmâne din icóna divină a conserva, séu de se periclită a susţinea, séu de a se perde a măntu. éraşî, şi a face ca Christos să locuiască în inimî prin sântul Spirit (Paul. Efesen. III, 17). Şi în resumpt, a face D-ḑeu şi părtaş fericireî celor de sus pre omul ce este în céta cea de sus. Acésta o voeşte pentru noî legea cea educătóre; acésta profeţiî ceî mediatorî între lege şi Christos; acésta deplinitorul legeî spirituale şi finele, Christos; acéstă divinitatea cea deşertată (²); acésta carnea cea adăogită; acésta amestecarea cea nouă — D-ḑeu şi om —; unul din amêndouĕ şi prin unul amândouĕ.

Pentru acésta se amestecă D-ḑeu cu corpul prin miḑlocirea sufletuluî, şi cele desbinate se conuniră prin afinitatea intermediatoruluî cătră ambele părţî (³). Tóte pentru tóte şi pentru unicul nostru

(¹) Pe lângă pasiunile interne ale omuluî, póte că înţelège şi pre tentatorul intern, diavolul.

(²) Deşertată κενωθεῖσα θεότης este termin teologic însemnând: pogorîrea şi óre cum vĕrsare din înălţime a Fiiuluî spre a se întrupa din fecióra Maria.

(³) Inţelege pre suflet, carele se apropie de D-ḑeŭ, ca prevenit din suflarea divină, se apropie şi de corp, ca colegat cu dênsul în viéţa actuală.

străbun, s'aŭ întrunit în unul (1). Sufletul pentru neascultătorul suflet; carnea, pentru carnea cea complice şi împreună cu sufletul condemnată. Christos cel superior şi maĭ înalt de cât pĕcatul, pentru Adam cel devenit sub pĕcat. Pentru acésta cel maĭ noŭ înlocui pre cel vechiŭ şi pătimaşul prin patimă fu rechemat (2) Şi pentru fie-care din actele nóstre s'a dat în schimb câte unul din ale celuĭ ce este superior nouĕ; şi aşa se făcu misteriŭ noŭ, adecă iconòmia provenită din îndurare catrĕ cel căḑut din nesubordinare. De aci nascere şi Virgină; de aci ĭesle şi Bitleem :-nascerea pentru plăsmuire ; Virgina pentru femeie ; Bitleemul pentru Edem; ĭeslea pentru paradis ; cele micĭ şi vĕḑute pentru cele marĭ şi ascunse. Pentru acésta îngeriĭ glorifică pe cel ceresc, apoĭ pământesc, şi păstoriĭ vĕd gloria la miel şi păstor, şi stéua precede şi magiĭ se proştern şi aduc darurĭ, ca idolatria să se distrugă (3). Pentru acésta Iisus se botéză, de sus se mărtureşte (confirmá), posteşte, se ispiteşte, şi învinge pre învingĕtor. (4) Pentru acésta demoniĭ se alungă, bólele se vindecă şi predica cea mare se înmânéḑă celor micĭ şi reuşeşce (5). Pentru acésta naţiunile se înfuriéză şi popórele cugetă deşerte (6). Pentru acésta lemn contra lemnuluĭ şi mână contra mâneĭ, vréŭ a ḑice contra celeĭ nesăţios întinsă, cele generos estinse; contra celeĭ deslegate, cele cu piróne legate; contra celeĭ ce a espuls pre Adam, cele ce aŭ înfrăţit marginele lumeĭ (7). Pentru acésta înălţime contra cădereĭ, fere contra gustăreĭ, cunună spinósă contra domnieĭ celeĭ rele, mórte contra morţeĭ, şi întuneric pentru lumină, (8) înmormêntare contra reîntórcereĭ în pământ, (9) şi reînviere pentru reînviere. Tóte acestea fură ca o disciplină a luĭ D-ḑeŭ educătóre pentru noĭ, şi o vindecare a slăbiciuneĭ nóstre, întulnând pe vechiul Adam de unde căḑură, şi readucându'l la lemnul vieţeĭ, de la care ne-a îndepărtat pre noĭ lemnul cunociinţeĭ cel dobândit (perceput) nu la timp, nicĭ cumpătat. Decĭ servitorĭ şi conlucrătorĭ la acéstă vindecare suntem noĭ toţĭ, câţĭ presidam preste alţiĭ. Pentru care de ne-am cunósce

(1) In Christos D-ḑeŭ—omul.

(2) Patima cea nouă a luĭ Christos înlocui pre patima cea vechiă a luĭ Adam.

(3) Mateiŭ II. Luca II.

(4) Mat. III, 17; Luca III, 22. Mat. IV. Luc. IV.

(5) Mat. IV, 23. etc.

(6) David, Psalm II.

(7) Restignindu-se Christos pre lemn, mântui pre Adam ce întinse mâna la lemn, din care mâncând căpătă mórtea. Facer. III, 6.

(8) Inălţarea pre cruce contra cădereĭ din neascultare. Mat. XXVII, 23. 45.

(9) Inmormèntarea luĭ Christos contra bl stemuluĭ némuluĭ omenesc, că se va întórce în pământ, din carele s'aŭ şi luat, Facer. III. 19; de care prin Christos s'a mântuit.

şi vindecă propriele nóstre pasiunĭ şi infirmităţĭ ar fi ceva mare, dar nicĭ tocmaĭ aşa de mare, ci mĕ făcu a dice acésta rĕutatea celor mulţĭ cariĭ se află în acest ordin (al ĭerarhieĭ). Éră mult maĭ maĭ mare este de a putea vindeca suferinţele altora şi a le vindeca cu sciinţa. aşa cum ar fi de folos ambelor părţĭ: şi celor ce aŭ trebuinţă de vindecare şi celor însărcinaţĭ cu vindecarea.

XIII. Maĭ departe, medicii corpurilor vor avea ostenele, vegherĭ şi grijele ce le scim, şi cum a dis uniĭ din înţelepţii lor, ([1]) sufer şi însuşĭ tristeţe în nenorocirĭ strĕine. Apoĭ unele medicamente şi singurĭ elaborându-le şi aflându-le, éră altele înprumutându-le de la alţiĭ şi adunându-le, le ofera celor ce aŭ trebuinţă. Şi nimic nu este aşa mic din tot ce s'a inventat séŭ scăpat din vederea lor (fie chiar din cele prea micĭ), care să nu se considere de o mare importanţă pentru sănĕtate séŭ înlăturarea periculelor. Şi acestea pentru ce? Pentru ca omul să trăiască cât maĭ multe dile pre pământ, deşi acest om póte nicĭ este din ceĭ moderaţĭ, ci din ceĭ fórte înreutăţiţĭ, căruia, ca unuĭ reŭ maĭ bine póte ar fi fost de mult să fi murit, ca să se eliberede de cea maĭ mare bólă: reutatea. Éră de am presupune a fi şi unul din ceĭ bunĭ, cât are să trăiască? în vecĭ? séŭ ce va câştiga din viéţa de aicĭ? A căreia desfacere a o căuta, mi se pare a fi bunul cel d'intĕiŭ şi maĭ sigur pentru bărbatul în adevĕr cu mintea sănĕtósă. [2])

Éră pentru noĭ, cariĭ avem în pericul mântuirea sufletuluĭ celuĭ fericit şi nemuritor, carele etern se va pedepsi séŭ lăuda pentru reutatea séŭ virtutea sa, cât de mare se cade a considera lupta, séŭ de câtă sciinţă va fi nevoe pentru a'l vindeca bine, séŭ a ne vindeca pre noĭ: Dar a ne schimba viéţa ([3]) şi a ceda ţerina spirituluĭ? Căcĭ n'aŭ tot aceléşĭ raţiunĭ, nicĭ aceléşĭ pornirĭ: femea cu bărbatul, nicĭ tinereţa cu bătrâneţea, nicĭ avuţia cu sărăcia; nicĭ cel vesel cu cel trist, nicĭ bolnavul cu sănĕtosul, nicĭ guvernătoriĭ cu guvernaţiĭ, înţelepţiĭ cu ignoranţiĭ, timidiĭ cu îndrăsneţiĭ, manioşiĭ cu blândiĭ, ceĭ ce prosperă cu ceĭ ce cad. Şi încă de a'ĭ examina exact, a'ĭ vedea ce diferinţă este acelor însuraţĭ către ceĭ neînsuraţĭ, şi dintr'aceştia érăşĭ, acelor din deşert către ceĭ din societate şi amestecaţĭ, acelor încercaţĭ şi înaintaţĭ în contemplaţiune către ceĭ ce simplu merg pre calea dréptă; érăşĭ a orăşenilor şi acelor de la ţară, acelor maĭ integri şi acelor maĭ viclenĭ; acelor însărcinaţĭ cu afacerĭ către ceĭ ce duc o viéţă pacinică;

---

[1] Ipocrat dice acésta, că ómeniĭ în bólele nevindecabile bănuesc contra medicilor, éră când se vindecă mulţumesc numaĭ Deilor.

([2]) A căuta desfacerea nu în mod violent, ci a se sili de a obţinea cele maĭ bune şi a fi împreună cu Christos.

([3]) a o schimba din maĭ rea în maĭ bună.

acelor loviţĭ de schimbarea sórteĭ către ceĭ ce prosperă şi nu cunosc reul. In adevĕr, fie care din aceştia diferesc câte-odată între sine cu poftele şi aplecările lor maĭ mult de cât după figurile corpurilor, éră de'ţĭ place, maĭ mult de cât după mixturele şi temperamentele elementelor, din care suntem constituiţĭ (1); şi pentru acésta nu se pot guverna. Dară precum nu se dă corpurilor acelaşĭ medicament şi nutriment, ci altă dată altul după starea sănĕtăţeĭ séŭ a infirmităţeĭ; aşa şi sufletele se vindecă cu cuvênt şi tractare deosebită. Şi martorĭ vindecăreĭ sunt însuşĭ pătimaşiĭ: pre uniĭ îĭ conduce cuvêntul, alţiĭ se moduléză de exemple; ceştia aŭ trebuinţă de boldurĭ, éră ceia de frîŭ; căcĭ uniĭ sunt leneşĭ şĭ greoĭ la bine, pre care se cade a'ĭ escita cu strămurarea cuvêntuluĭ, éră alţiĭ maĭ ardenţĭ la spirit (2) de cât s'ar cuveni, şi greŭ de reţinut în pornirĭ, alergând departe de ţel ca nisce caĭ agerĭ, pre care cuvêntul strunindu'ĭ şi reţinêndu'ĭ, ĭ-ar putea face maĭ bunĭ. Pe uniĭ ĭ-a folosit lauda, éră pre alţiĭ reprimanda, ambele făcute la timp, şi, din contra, ĭ-aŭ vĕtĕmat, de s'aŭ întêmplat afară de timp şi raţiune, pre uniĭ îĭ îndréptă sfătuirea, éră pre alţiĭ mustrare; şi în acéstă privire: ceştia mustraţĭ în public, éră ceia sfătuiţĭ în ascuns. Căcĭ uniĭ sunt deprinşĭ a despreţui consiliele private cuminţindu-se de critica publiculuĭ, éră alţiĭ nu se ruşinéză de publicitatea întruntărilor, cedéză înse la mustrările secrete şi resplătesc simpatia către dênşiĭ, prin subordinare. Apoĭ pentru uniĭ este necesar a li se observa tóte până şi cele maĭ micĭ acţiunĭ, maĭ ales câţĭ prin idea că sunt tăinuiţĭ în faptele lor (fiind-că şi acésta o întreprind), se îngăméză că maĭ înţelepţĭ. Éră actele altora este maĭ bine câte-odată a le şi trece cu vederea, în cât după proverb: veḑênd să nu le vedem şi auḑind să nu le auḑim; spre a nu'ĭ înpinge la desperare, copleşindu'ĭ cu îndesirea înfruntărilor, şi în fine, să nu'ĭ facem îndrăsneţĭ la tóte, slăbindu-le ruşinea, care este medicament de ascultare (3). Ba încă se cade a ne părea măniéţĭ contra unora, fără a fi măniéţĭ; şi a'ĭ despreţui, nedespreţuindu'ĭ; şi a ne despera de eĭ, nedesperându-ne, întru cât natura lor cere acésta. Şi pre alţiĭ a'ĭ lecui cu blândeţea şi umilinţa, arĕtându-le aceéşĭ dorinţă pentru maĭ bune speranţe. Pre uniĭ se cade a'ĭ învinge, éră de alţiĭ adesa este maĭ util a fi învins. Şi unora a nu le dori prosperĭtate şi dominaţiune, éră altora a le láuda sărăcia şi nefericirea. Căcĭ alt-ceva este cu virtutea şi cu reutatea; că una este prea bună şi fórte folositóre pururea şi tuturor, éră alta prea rea şi

(1) După ceĭ vechĭ elementele constitutive corpurilor nóstre sunt patru: uscăciunea şi umeḑéla, ferbinţéla şi recéla.

(2) Maĭ ardenţĭ séŭ din natura spiritului lor, séŭ mişcaţĭ de zel şi credinţă într'un mod escesiv, în cât nu pot fi lăudaţĭ ca uniĭ ce nu se luptă după legele lupteĭ.

(3) Căcĭ roşéla feţeĭ este semnul sinceritățeĭ şi a inocenţeĭ, arătând pudore de faptele comise.

fórte vetĕmătóre; şi alt-ceva cu medicina nóstră, în care unul şi acelaşĭ medicament nu s'a probat a fi pururea şi pentru aceléşĭ individe cel maĭ salutar séŭ cel maĭ periculos; precum asprimea orĭ blândeţa séŭ alt-ceva din câte s'aŭ enumerat. Ci pentru uniĭ, acésta este bun şi util, éră pentru alţiĭ ceva din contra; după cum érăşĭ, socot, ar coincide timpurile şi împregiurările, şi cum ar admite modul celor ce se vindecă.

XIV. Imposibil decĭ este a distinge tóte cu cuvêntul şi a le pricepe aşa de acurat în cât să se pótă resuma medicina şi numaĭ într'-un capitul. Orĭ-şi cât de mult ar fi înaintat cine-va în studiul şi înţelegerea eĭ, totuşĭ ea se face lămurită cuvêntuluĭ vindecătorŭ şi mediculuĭ numaĭ în esperimente şi lucrurĭ. In genere noĭ trebue a sci acea că, precum este nesigur celor ce merg pre o frănghie suspendată şi înaltă de a se pleca într'o parte séŭ în alta, şi numaĭ echilibru le dă siguranţă, éră nu înclinarea cea maĭ puţină, orĭ cât de mică s'ar părea; aşa şi în ale nóstre: orĭ în cotro s'ar pleca cine-va, fie din reutate, fie din ignoranţă, periculul nu este uşor, şi pentru sine şi pentru ceĭ conduşĭ, să nu cadă în pĕcat. Dar în adevĕr se cade a merge pre calea împĕrătéscă (1) şi a lua aminte, cum ḑic proverbele, de a nu declina nicĭ în drépta, nicĭ în stânga. —Ast-feliŭ este cu patimele nóstre, şi o atât de mare operă prestă aicĭ bunuluĭ păstor, carele voeşte cu cunoscinţa (2) a cunósce sufletele turmeĭ, şi a le conduce după cuvêntul păstoruluĭ, ca drepte şi juste, demne de adevĕratul nostru păstoriŭ.

XV. In ce priveşte însuşĭ distribuţiunea cuvĕntuluĭ (pentru ca la urmă să spun ceea-ce este cea maı ânteiŭ din ale nóstre), vreŭ să grăesc de cuvêntul divin şi înalt, în care acum toţĭ se daŭ de înţelepţĭ;-dacă cine-va altul are curagiŭ şi crede acest lucru potrivit cu orĭ-care inteligenţă. Eŭ admir agerimea, ca să nu ḑic prostimea unuĭ atare om. Éră mie cel puţin lucrul mi se pare a fi nu de tot simplu, şi nicĭ de un spirit mic: a da la timp fie-cuĭ merticul (3) cuvêntuluĭ, şi a chibsui cu judecată adevĕrul dogmelor nóstre, câte adecă s'aŭ filosofat despre lumĭ séŭ lume (4); de materie; de suflet; de minte şi de firele înţelegătóre, maĭ bune şi maĭ

---

(1) La ceĭ vechĭ, ca şi noĭ, drumurile eraŭ de la maĭ multe categoriĭ, şi calea cea mare şi dréptă se numia înpĕrătéscă, regală.

(2) Espresiune biblică: Eşire XXXIII, 13. Arăta-mĭ-te Dómne, ca să te ved în cunoscinţă.

(3) Ḑicerea este scripturală. Luc. XII, 42.

[4] Uniĭ comentatorĭ ḑic că sânt. Gregorie prin aceste cestiunĭ cosmologice ar fi voit a face alusiune la ideile filosofilor Elenĭ. Dar maĭ bine este a le referi simplu la cele ce se espun în s. Scriptură despre lumea spiritelor şi cea materială, etc.

maĭ rele (1); de providenţa ce colégă şi guvernéză tóte, câte par a se întêmpla dupa raţiune şi câte contra raţiuneĭ cesteĭ de jos şi omeneştĭ. Ba încă şi câte s'aŭ filosofat despre prima nóstră constituire şi de reformarea ulterióră, de timpurĭ şi de adevĕr, şi de testamente (2); de ântĕia şi a doua venire a luĭ Christos, de încarnaţiune, de patimĭ, de mórte; şi câte de reînviere, de finitul lumeĭ, de judecată şi de resplata cea maĭ întristătóre şi maĭ glorificătóre (3). Şi maĭ esenţial: câte se cade a crede despre Treimea cea începătóre şi fericită; unde tocmaĭ este şi periculul cel maĭ mare pentru ceĭ însĕrcinaţĭ cu luminarea. Ca pre de o parte să nu fie redusă învĕţătura trinităţeĭ, de frica politeismuluĭ, la un singur ipostas [persónă] şi lăsându-ne numele góle, să ne facă a crede toţiĭ pre acelaşĭ de Părinte, şi Fiŭ şi Spirit sânt. Éră pre de alta să nu fie despărţită între ipostase [persóne] de alt ném şi străine, orĭ fără ordine şi anarhice, şi aşa ḑicênd, opuse divinităţeĭ, spre a nu cădea în acelaşĭ reŭ prin învĕţăturĭ contrare, clătinându-ne mult într'o parte şi într'alta, ca o plantă strîmbată dela norma eĭ.

XVI. In adevĕr, bólele de acum ale teologieĭ sunt treĭ: ateismul, iudaismul şi politeismul, din care sprijinitoriŭ unuia se făcu Sabelie Libianul, al altuia Arie Alexandrénul şi a celuĭ-lalt uniĭ din exageraţiĭ noştri ortodoxĭ. Care este cuvêntul meŭ în acéstă privire? Evitând tot-ce este vătămătoriŭ din tustrele, să rĕmânem în marginele pietăţeĭ [evsevieĭ], şi să nu ne alunecam nicĭ la ateismul luĭ Sabelie, provenit din acéstă nouă analisă [descompunere], orĭ sintesă [compunere a persónelor trinităţeĭ, fară a defini nicĭ cum maĭ mult, dacă tóte sunt o unitate, orĭ că fie-care din ele sunt o nulitate. Căcĭ persónele nu maĭ pot fi ceea ce sunt, dacă se mută şi se transformă unele într'altele; încât Sabelie cu aĭ sĕĭ ne desemnéză şi forméză un D-ḑeŭ compus şi absurd, ca vieţuitórele cele fabulóse (4). Nicĭ despărţind naţurele după opinia luĭ Arie cea bine numită demenţie, să ne închidem în serăcia cea iudaică şi să întroducem invidie în natura divină, atribuind divinitate numaĭ nenascutuluĭ, ca cum-ne-am teme să nu ni se surpe D-ḑeŭ, de vom crede că este Părinte anume D-ḑeŭ adevĕrat şi

(1) Se înţeleg îngeriĭ bunĭ şi reĭ.

(2) Ca tipurĭ (preînchipuirĭ) se consideră o mare parte din faptele vechiuluĭ Testament, éră ca adevĕrurĭ cele ale n. Testament.

(3) Cea din iad şi cea din paradis.

(4) Precum se fabuléză a fi fost gigantul Gerione, a căruia corp era compus din treĭ individe alipite între sine la şele, éră în sus şi în jos despărţite etc. etc. Éră despre eresia luĭ Sabelie trebue a şti că el reduce sânta Treime la un ipostas, tinḑênd a stabili nu atâta o unitate, pre cât a nu defini pre nicĭ una din persóne, şi aşa a forma un D-ḑeŭ compus.

de egală onóre la fire [1]. Nicĭ opunênd între sine cele treĭ principiĭ şi combinêndu-le, să întroducem domnia multuratică cea Elenéscă, de care am scapat [2]. Se cade ca uniĭ să nu fie aşa amatorĭ de Părinte, în cât să'l lipsiască şi de calitatea de a fi părinte; căcĭ cuĭ óre ar şi fi părinte, déca fiiul se desparte cu natura de el, şi se înstrăinéză între făpturĭ? [3] Că ce'ĭ străin, nu este fiiŭ; orĭ dacă se conamestică cu părintele şi se confundă; ba póte a se ḑice că'l şi confunḑă? [4]. Nicĭ să fie atâta amatorĭ, de Christos, în cât să nu'l conserve acestuia calitatea de fiiŭ; căcĭ cuĭ ar şi fi fiiŭ, de nu s'ar referi la părinte, ca la un principiŭ? Nicĭ părinteluĭ să nu se conserve demnitatea de princip, numaĭ întru cât este părinte şi născĕtoriŭ. Căcĭ ar fi un princip de micĭ şi nedemne atribute; ba chiar de tot mic şi nedemn, de n'ar fi princip divinităţeĭ şi bunătăţeĭ, ce se arată în Fiiul şi în Spiritul: In unul ca în Fiŭ şi Cuvênt, éră în altul ca în Spirit purceḑêtoriŭ şi nedespărţit. Fiind-că într'adevĕr este necesar a conserva şi pre unul D-ḑeŭ şi a atesta şi pre cele treĭ ipostase şi încă fie-care cu atribuţiunea sa [5].

XVII). Decĭ spre a înţelege şi representa acestea suficient şi pre cât este demn, aparţine unuĭ cuvênt maĭ lung de cât cel pentru viéţa acésta. Eră acest lucru şi acum şi de apururea se cuvine maĭ ales Spirituluĭ, prin carele numaĭ se înţelege, se esplică şi se aude D-ḑeŭ; căcĭ numaĭ ceva curat póte a se atinge de cel curat şi tot-déuna identic.

XVIII). Éră causa pentru care am atins acum în scurt despre acestea, este ca să arătăm, că vorbind cine-va maĭ ales despre aşa subiect [6] în o mulţime compusă din tot feliul de etăţĭ şi deprinderĭ, carea este ca un instrument cu multe corḑĭ, ce are trebuinţă de variate acordarĭ, greŭ este a afla un cuvênt, carele să pótă instrui pre toţĭ, şi să'ĭ lumineză cu lumina cunoscinţeĭ. Nu numaĭ pentru că, periculul învĕluindu-se în aceste treĭ: în minte, cuvênt şi auḑire, ar fi cine-va espus a greşi măcar în una din aceste, de

[1] Eresia luĭ Arie consta în a ḑice că fiiul luĭ D-ḑeŭ este făptură supusă virtuţeĭ şi rĕutăţeĭ, că nu este adevĕrat D-ḑeŭ; ci, creat din nimica, participă numaĭ in divinitate.

[2] Credincioşiĭ exageraţĭ din frica de a nu cădea în Sabelism orĭ Iudaism, isolaŭ şi opuneaŭ între sine persónele Treimeĭ, şa în cât constituiaŭ treĭ divinităţĭ, dând pre nesimţite în politeismul păgânilor de care abea scăpară lumea prin creştinism.

[3] După eresia luĭ Arie.

[4] După eresia luĭ Sabelie.

[5] Atribuţiunea Părinteluĭ este: a nasce şi a purcede; a Fiiuluĭ este a se nasce din Părintele; şi a s. Spirit a purcede de la Părintele.

[6] Cum este cestiunea despre sânta Treime.

nu şi în tóte; căcĭ séŭ mintea nu s'ar lumina, séŭ cuvêntul ar fi sarbed, séŭ audirea n'ar destinge [1], nefiind curăţită; în cât necesar este că tot aşa din una din acestea, ca şi din tóte, să schiopăteză adevĕrul. Dară încă şi sfiirea religiósă a ascultatorilor, [care face, celor ce promit a cuvênta despre alt ceva [2] să le fie cuvêntul fórte uşor şi admisibil], acésta aicĭ devine daună şi pericul. Căcĭ, fiind-că lupta înveţătureĭ ne este despre D-deŭ şi despre cea maĭ mare dintre fiinţi [3], despre însăşĭ mântuirea şi prima speranţă a tuturor, apoĭ cu cât auditorii sunt maĭ ferbinţĭ în credinţă, cu atâta 's maĭ oposanţĭ cuvêntuluĭ. Şi considerând subordinarea la învĕţătură nu ca pietate, ci ca trădare a adevĕruluĭ maĭ curênd ar arunca totul, de cât şi-ar părăsi opiniunele, cu care vin de a casă, şi deprinderea dogmelor în care aŭ crescut.

XIX. Şi acéstă patimă, dic, este încă acelor maĭ moderaţĭ şi nu de tot reĭ, cariĭ deşi greşesc de la adevĕr, însă, de óre-ce păţesc acésta din causa pietaţeĭ şi pentru că sunt zeloşĭ, cu tóte că nu din cunoscinţă, póte că nu vor fi din ceĭ fórte condemnaţi şi mult batuţĭ [4], ca ceĭ ce cad de la voinţa Domnului din reutate şi perversitate. Şi póte aceştia s'ar reconvinge odată şi s'ar schimba tot de aceaşĭ pietate, de către care fură împinşĭ la oposiţie, numaĭ de s'ar atinge de dênşiĭ un cuvênt din lăuntru séu din afară, carele precum amnarul cremenea, lovind la timp mintea cea îngrecată [5] şi demnă de luminare, va face cât maĭ iute din o mica scântee să străluciască în eă flacăra adevĕrului. Ce însă ar dice cine-va despre ceĭ ce grăesc nedreptate la înălţime pentru gloria vană şi ambiţia de dominare? Ce despre aroganţia unuia ca Iani şi Iambri [6], carii s'aŭ înarmat nu contra luĭ Moisi, ci contra adevĕruluĭ şi s'aŭ rescultat contra învĕţătureĭ ceĭ sănatóse? Ce despre a treia clasă, vreŭ a dice de ceĭ ce din causa ignoranţeĭ şi a sumeţieĭ ce se asociadă cu dênsa, se pornesc făţis contra orĭ-căruĭ cuvênt, cu o patimă porcéscă, şi calcă frumósele mărgăritare ale adevĕrului [7]? Séŭ despre aceia câţĭ, fară a poseda în sine vre-o opiniune, séŭ vre o formulă maĭ rea, orĭ maĭ bună, a învĕţăture-

---

[1] Audirea n'ar pĕtrunde bine sensul cuvintelor maĭ ales aşa de subtile în cestiunĭ dogmatice.

[2] Ceĭ ce vorbesc despre alte subiecte religióse, séŭ şi profane, éră nu dogmatice, care însă eraŭ atuncĭ fórte discutate de către creştinĭ.

[3] Locul este ambiguŭ, pót a se traduce şi: despre lucrul cel maĭ important.

[4] Espresiunea este biblică. Luc. XII 47, 48.

[5] Mintea, ce ca o femee, a conceput adevĕrul, dar pentru a'l poseda are nevoe de a'l nasce, spre a'l cunósce perfect şi a se bucura de el

[6] Doĭ magĭ Egipteni, de cariĭ aminteşte S. Pau, Timot. a doua carte III. 8

(7) Espresiune evangelică. Mateiŭ VII, 6.

lor despre D-ḑeŭ, se supun tuturor cuvintelor şi învĕţătorilor, spre a alege óre-cum din tóte ce este maĭ bun şi maĭ sigur, şi se încred în sineşĭ, cu tóte că nu sunt bunĭ apreciatorĭ ai adevĕruluĭ? In urmă, purtaţĭ şi învêrtiţĭ de probabilitatea schimbăciósă a învĕţăturilor, şi cufundaţĭ şi copleşiţĭ de tot felul de cuvêntare dupa-ce aŭ schimbat mulţĭ dascălĭ şi aruncară cu uşurinţă multe învĕţăturĭ, ca pulberea în vênt, în fine, fatigaţĭ [obosiţi] şi cu auḑul şi cu mintea [o estravaganţia!] se desgustă de o potrivă de orĭ-şi-ce învĕţătură, şi întipărindu'şĭ în sine o formă perversă de credinţă, ne derîd şi ne despreţuiesc, ca cum credinţa nóstră n'ar avea în sine nimica cert şi sanĕtos, trecênd nebuneşte de la învĕţătorĭ la învĕţătură [1]. Precum ar face ceĭ bolnavĭ la ochĭ, séŭ stricaţĭ la urechĭ, acusând sórele séŭ vocele : pre unul de întunecos şi nelucitor, éră pre altele de nesonore şi slabe. Pentru acésta, este maĭ uşor a întipări din noŭ adevĕrul în suflet, ca în o céră încă nesepată [2] de cât a scrie cuvêntul pios preste literile, vreŭ a ḑice învĕţăturile şi dogmele cele rele, pentru că se confundă şi pertubéză cele dintêiŭ cu cele de al doilea. Adevĕrat că este maĭ bine a merge pre o cale netedă şi cálcată, de cât pre una nebătută şi aspră, şi a ara un pămênt, pre care adesa plugul l-a brăsdat şi domesnicit ; în privirea sufletuluĭ însă maĭ bine este a scrie în acel ce încă nu s'a întipărit vre un cuvênt pervers, nicĭ s'aŭ înprimat adênc literile rĕutăţeĭ. Ast-feliŭ caligraful cel venerator de D-ḑeŭ ar avea îndoită lucrare : a sterge formele cele dintĕĭ, şi a transcrie pre cele maĭ aprobate şi maĭ demne de conservat.

XX. Atâtea sunt în adevĕr şi în privirea celorlalte patimĭ şi a cuvêntuluĭ însuşĭ, formele şi caracteristicele cele rele! Atâta de mare este lucrul celuĭ însărcinat cu acésta disciplinare şi conducere a sufletelor (3)! Şi încă pre cele maĭ multe le-a làsat cuvêntul meŭ, ca să nu tréčă preste cuviinţa. Decĭ precum, când cine-va ar întreprinde de a învĕţa şi îmblănḑi o féră variată şi multiformă, compusă din multe părţĭ de fére maĭ marĭ şi maĭ micĭ, maĭ domestice şi maĭ sĕlbatice, în adevĕr ar avea mare dificultate, şi

(1) Fiind-că ceĭ ce vorbesc sunt nedemnĭ de misiunea lor şi resucesc cuvêntul adevĕruluĭ după propriele lor interese şi pasiunĭ, póte şi după erorile lor, apoĭ induc de aci că şi adevĕrul doctrineĭ ar fi tot ast-fel.

(2) Alusiune la modul scriereĭ celor anticĭ, cariĭ scriaŭ (sepaŭ scrijilaŭ) pe scândurĭ simple séŭ unse cu céră, pe pétră scórţe, pergamente etc, etc.

(3) Cuvêntul ωροσλατία protecţiune, conducere, povĕţuire, este terminul prin care se însémnă autoritatea bisericéscă a Episcopilor, asupra creştinilor spre distingere de puterea luméscă ḑisă βασιλεία δεοποτεία etc. — Acest termin se întimpină la toţĭ scriitoriĭ bisericeştĭ primitivĭ: Chrisostom, Vasilie etc. etc.

lupta'ĭ va fi nu mică de a guverna o natură aşa de nepotrivită şi curiósă; maĭ ales când fie-care féră nu se bucură nicĭ tot de aceléşĭ vocĭ, nicĭ nutrimente, nicĭ netedĕturĭ de mână, nicĭ şuerărĭ, nicĭ modurĭ ale celeĭ-lalte viețĭ, ci alte fére se bucură séŭ se supĕră de altele, după natura şi deprinderea fie-căriea. Şi ce óre ar trebui a face directorul uneĭ ast-feliŭ de féră? Ce alta, de cât a fi înzestrat cu sciința de tot feliul, variată şi putinciósă a aplica la fie-care tratamentul eĭ, ca féra să pótă fi bine condusă şi conservată de el. Tot aşa şi acest corp comun al bisericeĭ, constituit fiind din multe şi diferite naturĭ şi inteligențĭ, ca un animal compus şi variat, absolută necesitate este ca superiorul (protectorul) să fie pre de o parte simplu şi neschimbat în dreptatea cătră toțĭ, éră pre de alta, să fie cât se póte maĭ de multe felurĭ şi maĭ variat, conform natureĭ fie-căruia şi a avea o vorbire convenabilă şi la adresa tuturor membrelor bisericeĭ. Căcĭ uniĭ aŭ trebuință a se nutri cu lapte, adică cu dogmele cele maĭ simple şi maĭ elementare, aceia cățĭ fiind de o disposiție la suflet copilăréscă şi cum s'ar dice, abia înfiripațĭ, nu pot suporta nutrimentul cuvêntuluĭ cel bărbătesc, care, de li s'ar da preste putere, póte că însărcinațĭ tare şi îngreuiațĭ, s'ar vĕtăma şi la puterea lor cea de maĭ 'nainte (întru cât mintea, n'ar fi în stare, precum la copiĭ corpul, a atrage şi împropria nutrimentul întrodus). Eră alțiĭ, avênd necesitate de înțelepciunea ce se grăeşte între ceĭ perfecțĭ, şi de un nutrimênt maĭ înalt şi maĭ solid, de óre-ce şi-aŭ exercitat îndeajuns simțurele în distingerea adevĕruluĭ şi a minciuneĭ, de s'ar adapa cu lapte şi ar fi nutrițĭ cu verdețurĭ — mâncarea celor slabĭ,—póte s'ar supăra; şi pré cu dreptul ca uniĭ ce nu se împuternicesc în Christos, nicĭ se cresc în creşterea cea lăudabilă, care o efectuă cuvêntul divin, perfecționând pre copiĭ în bărbațĭ; şi conducênd pre cel ce se nutreşte bine la mĕsura etățeĭ ceĭ spirituale (Paul Efesen. IV, 13.)

XXI. Spre acestea *cine'ĭ capabil? Că nu suntem, ca ceĭ mulțĭ,* despuşĭ a falsifica cuvêntul adevĕruluĭ, şi a amesteca vinul cu apă (1), adică cuvêntul ce înveseleşte inima omuluĭ, cu cel mult şi eften, vĕrsat pe jos şi resuflat şi care curge degéba. In cât şi aceia însuşĭ să câştige ceva din acéstă speculație, vorbind celor ce se apropie de eĭ altă-dată alt-feliŭ şi tuturor spre grație, ca nişce vorbitorĭ din pântece (2) şi grăitorĭ în deşert, mulcomindu 'şĭ pasiunele lor cu cuvinte rostite din pămênt şi apunênd érăşĭ în pă-

(1) Esaia I, 22.

(2) Eraŭ nisce femeĭ, care grăind cu gura închisă, păreaŭ că vorbesc din pântece; şi care profetesaŭ fie-cuĭ tot ce'ĭ plăcea; I Impĕr. 28.

mênt, ca să pótă maĭ ales reuşi înaintea mulţimeĭ, vĕtămându-se pré mult séŭ chiar şi perḑêndu-se pre sineşĭ şi vĕrsênd sânge inocent a unor suflete maĭ simple, carele se va cere din mânele nóstre (1). Ci scim că maĭ bine este a ceda frêele mântuireĭ nóstre altora maĭ agerĭ, de cât a fi noĭ înşine conducătorĭ neesperienţi altora, şi a supune maĭ mult urechia bine ascultătóre, de cât a mişca limba neînvĕţată. Acestea reflectând cu noĭ înşine, ca cu nisce consilierĭ póte nu reĭ, orĭ la din contra, măcar favorabilĭ (2), am opinat a fi maĭ bine, întru cât nu scim, să studiem cele de grăit şi de lucrat, de cât ignorându-le să învĕţăm pre alţiĭ. Căcĭ ar fi de mulţĕmire ca măcar la adâncĭ bătrâneţe să despue cine-va de un cuvênt matur şi în stare de a folosi un suflet tênĕr în pietate. Fiind-că a întreprinde de a instrui pre alţiĭ, maĭ 'nainte de ce înşuşĭ s'ar fi învĕţat în de ajuns, şi a învĕţa olăria la chiupŭ (3), cum ḑice proverbul, adică a studia pietatea în sufletele altora, mi se pare că acésta aparţine unor ómenĭ fórte nebunĭ, orĭ îndrăsneţĭ: fără minte, că nu 'şĭ simţesc chiar ignoranţa lor; îndrăsneţĭ, că deşi o înţeleg, totuşĭ se sumeţesc la acest lucru.

XXII. Ceĭ maĭ înţelepţĭ dintre Ebreĭ ḑic, că era o dată o lege veche la Ebreĭ, dintre cele maĭ bune şi maı lăudate, nu ca tótă etatea să se dedee la tótă Scriptura. Căcĭ acésta nicĭ este de folos, de óre-ce nu tótă de îndată este înţelésă fie-cuĭ, şi partea cea maĭ profundă a Scriptureĭ prin forma sa esternă (aparentă) ar putea fórte vĕtăma pre ceĭ mulţĭ (4). De aceea, unele carţĭ, a căror formă corporală nu'ĭ neaprobată, de la început se permiteaŭ tuturor şi eraŭ comune. Éră altele se încredinţaŭ numaĭ celor ce eraŭ trecuţĭ preste al douĕ-ḑecĭ şi cincele an; câte adecă acoper frumuseţia mistică sub un vestmênt prost, cărora se propune ca un premiŭ de muncă şi de viéţă luminată strălucind şi arătându-se numaĭ celor curăţiţĭ la minte; fiind-că numaĭ acéstă etate póte a se face superióră corpuluĭ şi a se înălţa bine de la literă la spirit (5). Noĭ însă n'avem nicĭ un termin de a învĕţa şi a neînvĕţa, precum eraŭ petrele din vechiŭ la triburile Iudeilor de preste Iordan şi din-cóce de Iordan (6); nicĭ cartea aceea se cedéză unora, éră acésta altora; şi nicĭ este vre o regulă în deprinderĭ. Ci lucrul este aşa de negligiat şi încurcat, şi stăm aşa de reŭ, în cât ceĭ maĭ mulţĭ din noĭ, ca să nu ḑic toţĭ maĭ 'nainte chiar de a schimba primul pĕr (primiĭ dinţĭ) şi a scăpa de gângăvelele copilăreştĭ, maĭ 'nainte de a întra în cărţile divine (7), de a sci

[1] Paul. Romanĭ III, 15. Iezec. III, 18.

[2] Verĭ-ce om este despus favorabil către sineşĭ; pentru aceea şi restringe laudă amoruluĭ seŭ propriŭ.

[3] Proverb pentru ceĭ ce părăsesc primele învĕţăturĭ, şi se apucă de altele maĭ 'nalte preste puterea lor. In adevĕr olăria trebuia a se învĕţa fabricând maĭ ântĕiŭ v se micĭ şi maĭ apoĭ trecênd la cele marĭ, cum sunt chiupurile, de care Greciĭ se serviaŭ ca de butoie marĭ pentru vin, oleŭ, etc.

[4] Precum este Cântarea cântărilor, şi unele din profeţiĭ, care la aparenţă par urîte şi ruşinóse, dară aŭ un sens maĭ profund.

[5] Aci ste vorba de sensul literal şi spiritual séŭ mistic al Scriptureĭ.

[6] Petrele de confiniare ale triburilor. Eşire XXXVI, 10—13.

[7] In interiorul propriŭ al bisericeĭ; căcĭ în timpurile primitive ceĭ necatehisaţĭ şi încă nebotezaţĭ (de óre-ce se botezaŭ la 30 anĭ) eşiau în timpul liturgieĭ de stăteaŭ în pridvor.

chiar numele cărţilor sacre, de a cunóşte caracteristica vechiului şi a noului Testament şi pre autorii lui că nu mai dic, mai 'nainte de a ne spăla de tina şi de necuraţiele sufletului, cu care rĕutatea ne-a pângărit; ci numai de ne-am fi exercitat în două séŭ trei cuvinte de ale pioşilor, şi acestea din audire, éră nu din întêlnire cu dênşii, séŭ am fi convorbit puţin cu David (1), séŭ am sumete bine rasa, séŭ am filosofa până la brăŭ (2), spoindu-ne cu o formă şi un aspect de pietate; — Vai de preşedenţia şi de prudenţa nóstră! (3); Sânţit este Samuel chiar din scutece (4)! Indată suntem înţelepţi şi instruiţi şi sublimi în cele divine, şi cei ântêi dintre cărturari şi legişti, şi ne declarăm înşine de cereşti, şi cerem a fi numiţi de ómeni Ravi; şi litera nu mai are loc, ci tóte trebue a se înţelege spiritual, şi visurile dicem că's bărfire lată (5), şi póte că ne-am şi răsvrăti, de n'am fi fórte laudaţi. Acésta fac cei óre-cum mai buni şi mai simpli dintre noi.

XXIII. Dacă óre cei mai spirituoşi şi mai generoşi? După-ce mult ne aŭ condemnat, maltratat, şi despreţuit, când li se va părea oportum, plécă scuipându'şi în asociaţiunea nóstră ca a unor impii. Şi dacă am grăi vre-unuia dintr'ênşii, propunêndu'i cu blândeţe şi logiceşte aşa: Spune'mi, o admirabile, óre dănţiéra şi cântarea cu fluerul le numeşti arte? (6) Mai ales, ar dice. Ce óre? Inţelepciunea şi înţeleptul să fie, tocmai cum le considerăm, sciinţa celor divine şi umane? Şi acésta, va admite.

Ce dară, să fie mai bune şi mai superióre acele arte de cât înţelepciunea, séŭ că înţelepciunea le întrece cu mult pre acelea? Ba şi pe tóte cele-lalte le întrece, — sciŭ bine, că va dice. Şi până aici, ei sunt, buni judecători.

Deci pre când dănţiérea şi fluerarea cere instrucţie şi învĕţătură, şi spre acésta este trebuinţă de timp, de multe sudori şi laboruri, ba câte-o-dată se cade a da şi plată, a recurge la dirigiatori, şi a voiagia şi mai departe, a face şi a suferi tóte cele-lalte încercări, prin care să culege esperienţa: Apoi înţelepciunea, care predomină preste tóte, şi cuprindênd în sine ţine tóte bunurile în cât şi chiar D-deŭ se bucură de acest nume mai mult ca de altul, — cu tóte că se numeşte şi cu multe alte numiri; — óre crede-vom că este un lucru aşa de uşor şi trivial, în cât să trebuiască numai a voi cine-va pentru că să şi fie înţelept? Acésta ar fi probă de multă ignoranţă.

(1) Am cetit psaltirea.

(2) Face alusiune la cei ce de curênd şi-aŭ schimbat straele lumeşti largi şi pompóse în clericale, pre care pentru a se arĕta pioşi, le purtaŭ cu multă simplitate şi cuvioşie; încingêndu-se numai cu o curea, în locul brăului de mătase de mai 'nainte, spre a arĕta schimbare de viéţă, ca asceţii şi vechii filosofi ai Greciei

(3) Ironic sunt aceste dise, însemnând: Ce miserabili şi înfumuraţi superiori!

(4) Ironic, ca cum ar dice: credem că suntem sânţiţi din pântecele mamei, ca Samuel, carele încă de copil oficia cele sacre intrând în sanctuarul templului I Impĕr. I, 6

(5) Samuel fu chemat de mic la preoţie prin visuri divine, ceea ce se considera de casŭ motivat; éră aspiranţii de tineri la preoţie din timpul S. Gregorie, credeaŭ a fi în drept, chiar contra canónelor, pretextând etatea lui Samuel, şi lepădând interpretarea viselor, ca ne conformă sacrei Scripturi, şi lipsită de ori-ce valóre canonică.

(6) Modul dialogic est usitat mai ales de Platon, pre carele aici, ca în multe alte, îl imitéză S. Gregorie.

De am grăi lor acestea şi câte puţin ne-am încerca a le curăţi erórea, noï séŭ altul cine-va din ceï maï instruiţï şi maï prudenţï, se va întêmpla tocmaï ceea ce se dice: a semĕna pe petre şi a vorbi la urechile neauditorilor (1). Aşa, nu sunt înţelepţï, chiar nicï în acéstă privire: de aşï cunóşte propria lor neînvĕţatură! In cât mi se pare că e bine a dice despre dênşiï sentinţa luï Solomon: este reutate, ce am vĕdut sub sóre, ca un bărbat să aibă în sine părerea de a fi înţelept (2). încă maï reŭ de cât acésta, este aceea de a se însĕrcina cu învĕţarea altora, acela carele nu 'şï cunósce nicï propria ignoranţă. Acéstă patimă, de cât orï-care alta, este demnă de lacrimï şi de suspinurï! Ceea ce şi însumï adecă am deplâns-o, bine şciind că părerea (presumpţiunea) răpeşte cea maï mare parte din realitate; şi gloria vană este ómenilor o mare predică cătră virtute. Apoï a vindica şi a opri acéstă bólă, ar fi opera unuia ca Petru séŭ Paul, mariï discipulï aï luï Christos, cariï aŭ luat graţia vindecăreï din preună cu guvernarea prin cuvênt şi faptă, şi cariï se făceaŭ tuturor tóte, ca pre toţï să'ï căştige (3). Éră pentru noï ceştï-lalţï ar fi lucru mare, de am fi măcar guvernaţï şi conduşï bine de către ceï însĕrcinaţï cu îndreptarea şi dirigiarea unor ast-feliŭ deafacerï.

XXIV. Dar find-că am amintit de Paul şi de ceï aseminea luï, lăsând, cu voia ta, pre toţï ceï-lalţï câţï s'aŭ distins în legislaţiune, séŭ în profeţie, séŭ în comandele militare, séŭ în orï ce altă administraţiune a poporuluï, precum: pre Moisi, pre Aron acela, pre Iisus, pre Elias, pre Eliseŭ, pre judecătorï, pre Samuel, pre David, mulţimea profeţilor, pre Ión, pre ceï doï-spre dece discipulï, pre ceï după aceştia în urmă (4), cariï aŭ condus administraţiunea, fie-care la timpul lor, cu multe sudorï şi ostenelï, pre toţï aceştia sărindu'ï, să ne propunem de martor cuvêntuluï nostru numaï pre Paul. Şi în el să considerăm câtă este îngrijirea de suflete, şi dacă are trebuinţă de o scurtă ocupaţiune, séŭ de mică prudenţă. Éră ca să putem cunósce şi pricepe acésta maï uşor, să ascultăm ce dice însuşï Paul despre Paul (5). Las a dice ostenelile, vegherile, temerele, relele pătimirï în fómete şi sete, cele de frig şi golăciune, conjuratoriï din afară şi oposanţiï dinăuntru. Las persecuţiele, judecătoriele (6), închisorele, legăturile, acusatoriï, tribunalele, morţile de di şi óră. coşniţa (7) bataele cu petre, cele cu vergï, împresurarea, periculele de pe pămênt, cele de pe mare, adêncul (8), naufragiele, pericule de rîurï, pericule de talharï, pericule de la ném, pericule între fraţiï falşï, traiul din mânï, Evangelia cea fără plată, spectacolul, ce el devenise ângerilor şi ómenilor (9); stând la midloc între D-deŭ şi ómenï: pentru aceştiea se anevoia, éră aceluia aducea şi concilia popor alcs; afară de cele ce i se maï întêmplaŭ de din afară, cine ar putea nara cu demnitate supraveghereâ luï de tóte dilele, grijă de fie-care, interesarea de tóte bisericele, simpa-

(1) Proverb al Scriptureï despre ceï ce se ostenesc în deşert. Mateiŭ XIII, 5.
(2) Eclesiast. , 5. Esaia XV, 21.
(3) I Corint. IX, 21.
(4) Ceï şepte-decï de discipulï, între cariï şi Paul.
(5) II Corint. XI, 22 — 23 şi VI, 4 — 0.
(6) Naintea cărora era tras Paul de către Iudeï.
(7) Coşciugul séŭ panerul cu care fu pogorît pe ferêstră, II Corint. XI, 32.
(8) Frângâ dui-se corabia petrec o di-noptime în fundul măreï.
(9) I Corint. IV, 15.

tia şi iubirea frăţéscă către toţi? Cădea cine-va, şi Paul se bolnăvia; şi când altul se scandalisa, şi Paul se aprindea. Cine va spune activitatea la învěţare, varietatea în trătare; umanitatea şi pe deltă parte asprimea, temperarea şi amesticul provenit din ambele, ca nici prin bunětate să devină móle, nici prin înăsprire să fie nesuferit? Dă legi servilor şi domnilor, guvernatorilor şi guvernaţilor, bărbaţilor şi femeelor, părinţilor şi fiilor, însurărei şi neînsurărei, înfrenărei şi desfătărei, înţelepciunei şi ignoranţei, circumcisiunei şi necircumcisiunei, lui Cristos (1) şi lumei, corpului şi spiritului. Pentru unii mulţemeşte, éră pre alţii mustră; bucurie şi cunună numeşte pre unii, éră pre alţii acusă de nebunie; cu cei ce merg drept concălătoreşte şi se asociéză, éră pre cei ce umblă reŭ îi opreşte. Acum escomunică (afuriseşte), acum aprobă iubirea, acum plânge, acum se desfătéză, acum adapă cu lapte, acum se atinge de misterii, acum se pogóră împreună cu alţii, acum îi înalţă cu dênsul, acum ameninţă cu toégul (2), acum se presintă cu spirit de blândeţă, acum se ridică cu cei înalţi, acum se umileşte cu cei umili. Când este cel mai mic din apostoli, când promite a da probă de Christos, ce grăeşte în el; când doreşte strămutarea de aici şi se sacrifică; când opinéză că este mai necesar pentru ai sei ca el să rěmână în corp. Căci nu caută interesul seŭ, ci caută pe cel al fiilor, pre carii i-a născut în Christos prin Evangelia sa (3). Acésta este definiţia a tótă autoritatea spirituală: de a negligia pretutindenea al seŭ, pentru interesul altora. Se mândreşte de slabiciunele şi supěrările sale, ca de alt óre-care ornament; se înfrumuseţéză cu mortificarea pentru Iisus (4). Este înalt în cele corporale, şi se laudă de cele spirituale, nu'i prost la cunoscinţă (5), şi dice că vede prin oglindă şi în găcitóre (6); se bizue în spirit, şi striveşte corpul surpându'l ca pre un adversar. Ce óre ne învaţă prin acestea şi la ce ne sfătueşte? A nu ne îngânfa cu ceste de jos, a nu ne înfumura de sciinţă, a nu escita corpul asupra spiritului. Pentru toţi se luptă, pentru toţi se rógă, către toţi are zel, pentru toţi se aprinde, pentru cei afară din lege, ca şi pentru cei de sub lege: păgânilor este predicator, Iudeilor protector.

(Va urma).

---

(1) Adecă celor ce trăesc în Christos şi după Christos.
(2) Ce voiţi: să vin la voi cu băţul. I Corint. IV, 21.
(3) I Corint. IV, 15.
(4) II Corint. IV, 10: Tot-déuna purtând mo rtea Domnului Iisus în corp.
(5) II Corint. XI, 2: De şi sunt prost la cuvênt, dară nu la cunoscinţă.
(6) I Corint. XIII, 22.

MEDITAȚIUNE RELIGIOASĂ (1)

ASUPRA

PREȚULUI VIEȚEI OMINEȘCI

Ḑilele mele ca umbra s'aŭ plecat și eŭ ca érba m'am uscat, éră tu Dómne în véc rĕmâĭ și pomenirea ta din ném în ném (Psal).

O repegiune a ḑilelor și a anilor! Noĭ așteptăm primăvara cu nerăbdare, pentru a ne videa încungiurațĭ de florĭ, și nicĭ nu apucăm a gusta bine dulcéța eĭ și éca că ne scapă, se face nevĕḑută. Copilul alérgă către tinerețã, tênĕrul cătrĕ bătrânețe; dorim să trecem maĭ cu repegiune dintr'o vrîstă în alta, și éca timpul cel nemilostiv ne trage în sborul seŭ cătrĕ ușile mormêntuluĭ. Étă tótă istoria némuluĭ ominesc, de miĭ de anĭ. Generațiile timpurilor vechĭ s'aŭ făcut nevĕḑute; ba încă și cenușa lor s'a împrăștiat. Dar ceea ce s'a întêmplat cu acele, se întêmplă și cu noĭ, cu dorințele nóstre, cu speranțele nóstre, și cu plângerile nóstre. Și ceea ce suntem noĭ astă-ḑĭ, aceea vor fi odată și urmașiĭ noștri, după ce sute de anĭ vor trece peste mormênturile nóstre, după ce familiele nóstre se vor stinge, după ce țĕrîna trupurilor nóstre va deveni jucărie vênturilor.

Cu tóte aceste ómeniĭ se împing, se grămădesc, ca cum viéța ar fi fără de sfîrșit. Alérgă din tóte părțile, căutând bunurile pământeștĭ, grămădesc aur, ca pentru un traiŭ de maĭ multe vécurĭ. Judecând după certele, dușmăniile și negociațiile lor, s'ar părea că aŭ să domnéscă vecĭnic. Alérgă după onorurĭ și după demnitățĭ, ca cum o împĕrăție fără de marginĭ li-ar fi asigurată pe pământ. Cumpĕră și se neliniștesc, zidesc și se judecă, ca cum ĭ-ar fi asigurat cine-va că nu vor părăsi nicĭ o dinióră casele și averile lor. Cu tóte aceste eĭ se pogóră în mormênt și lasă în mânile altora fructul sudorilor lor.

(1) Sub acest titlu vom publica regulat, în fie-care No. al revisteĭ nóstre un șir de asemine meditațiunĭ, prelucrate după cartea germană, întitulată *Studen der Andacht.*

La vederea atâtor ocupaţiunĭ, atâtor grijĭ şi atâtor chinurĭ, la care se supune omul în viéţa şi pentru viéţa acésta, s'ar putea ḑice că mórtea n'a împĕrăţit nicĭ odată pe pământ. Când intră cine-va într'o adunare, despre ce aude vorbindu-se? Óre nu despre pace séŭ despre rĕsbóie, despre împărţirĭ de pământurĭ şi de popóre, despre moşiĭ séŭ despre alte speculaţiĭ, despre câştigurĭ séŭ pagube, despre suarele şi alte petrecerĭ, despre căsătoriĭ şi despărţeniĭ, despre voiajurĭ şi în sfârşit de tóte aceste trecĕtóre.

Şi din contra, în care societate de câte-va séŭ maĭ multe persóne, se aude vorbindu-se despre mórte saŭ viéţa viitóre? Eŭ cred că una ca acésta s'ar părea o fabulă, o nebunie, maĭ ales societăţilor nóstre. Aşa, ómeniĭ tac despre nişte lucrurĭ atât de marĭ; însă privirile lăuntrice ale sufletuluĭ lor staŭ necontenit aţintite către ele. Omeniĭ tac şi cred. Pe dinafară câte odată se arată ca cum nu s'ar teme de mórte şi ca cum s'ar îndoi despre vecĭnicie, dar în lăuntru cred şi tremură. Incântată de frumuseţa juneţeĭ, fecĭóra se găteşte pentru bal, şi cu tóte că linguşitórea oglindă nu 'ĭ lipseşte de dinainte, totuşĭ ideea morţeĭ pătrunde cu repeḑiciune sufletul eĭ şi o turbură.

Neguţitorul, omul avar, socoteşte câştigul seŭ; dar sunetul banilor nu'l împedică de a auḑi glasul morţeĭ, fie cât de departe. Impĕratul, îmbrăcat în porfiră şi ţinĕnd în mână sceptrul seŭ de aur, chiar pe tronul seŭ şi în tótă autoritatea sa, nu este liniştit, căcĭ icóna vecĭnicieĭ îl face să tremure.

Ast-feliŭ, viéţa dinafarică în fie-care om se légă cu viéţa lăuntrică, şi tăcerea sa nu este de cât un voal, sub care se ascunde de dinaintea privirilor streine secretul inimeĭ sale. Fiecare om crede în Dumneḑeŭ şi în vecĭnicie, şi de aceea nimene nu are nevoe să 'ĭ se maĭ spue, că trăind aice jos, este în acelaşĭ timp cetăţén şi al uneĭ alte lumĭ, al lumeĭ nevĕḑute: însăşĭ cercarea de tóte ḑilele îĭ spune acésta; căcĭ se vede purure trăind într'o duplă viéţă.

Diferenţa de relaţiunĭ între aceste douĕ vieţĭ este caracterul esenţial, care deosebeşte pe ómenĭ şi acésta stă în strînsă legătură cu feliul creştereĭ intelectuale şi morale. Unul dă un preţ maĭ mare lumeĭ vĕḑute, lumeĭ sensurilor, de cât fiinţeĭ nevĕḑute şi nemuritóre; un altul le preţueşte de-o potrivă, un al treile pune interesele cele vecĭnice maĭ pre sus de interesele şi bunurile pământeştĭ.

Sĕlbaticul, care se serveşte pentru nevoile şi pasiunile sale de forţe, pe care nu le moderéză o raţiune luminată; copilul,

care se jócă cu óra presentă, fără a simți sborul rĕpede al timpuluĭ, séŭ care culege florĭ de pe un mormênt, fără a se îndoi că o dată el însușĭ va dormi acolo; omul victimă uneĭ civilisațiunĭ corupte și degradate, care întrebuințéză șciința și talentele sale întru a se reîntórce în rêndul animalelor, măgulindu-se că totul este materie, că viéța nu este de cât o mișcare simțibilă și mórtea o încetare a acesteĭ mișcărĭ. Identificându-se cu pămêntul, negreșit el respinge ideea că după mórte maĭ este o altă viéță!

Nu este maĭ puțin adevĕrat, că cea maĭ mare parte dintre locuitoriĭ pămêntuluĭ aŭ o religiune a inimeĭ, maĭ mult séŭ maĭ puțin conformă cu ceea ce mărturisesc din gură. Eĭ cred, că mórtea nu este ultimul termen al existențeĭ lor, și că Dumnedeŭ li impune datoria de a'șĭ pregati o sórtă maĭ fericită dincolo de mormênt.

Durere însă, că ideile lor asupra prețuluĭ și feliuluĭ viețeĭ presente și a viețeĭ viitóre sunt mărginite și confuse. Prea legațĭ din tótă inima de lucrurile care'ĭ încunjură și care li flatéză simțirile, eĭ daŭ acelașĭ preț ceriuluĭ ca și pămêntuluĭ. Poftitorĭ de a poseda tóte bunurile acesteĭ viețĭ și a se bucura de tóte desfătările eĭ, consacră acestuĭ scop cea maĭ mare parte a îngrijireĭ și a activitățeĭ lor. Niște rugăciunĭ, ceva milostenie și o întrebuințare așa cum s'ar întêmpla a sântelor misteriĭ, éca mijlocul prin care socot eĭ a îmblândi pe Dumnedeŭ, tocmaĭ la urma urmeĭ! Spiritul lor mărginit nu vede raporturile necesare, sublime, care légă ceriul cu pămêntul și presentul trecătoriŭ cu viitoriul vecĭnic. Eĭ ar vroĭ să serviască la doĭ stăpênĭ cu totul opușĭ, golind cu lăcomie paharul plăcerilor, nedepărtându-se cu totul nicĭ de paharul mântuireĭ.

Din contra, cu cât omul simte maĭ mult valórea sa morală, cu atâta dă el maĭ puțin preț viețeĭ temporale și bunurilor trecĕtóre; cu atâta maĭ mult consacra el vecĭnicieĭ, virtuțeĭ și luĭ Dumnedeŭ gândirile și afecțiunile sale. Ce trebue grămedĭ de bogăție înțeleptuluĭ, care știe să se mulțĕméscă cu puțin? Ce'ĭ pasă de judecata mulțimeĭ aceluia, care știe că ómeniĭ judecă orbește și numaĭ după aparență, că rare orĭ deosebesc eĭ adevĕratul merit, și maĭ rar înca sunt recunoscĕtorĭ de serviciĭ și binefacerĭ. Acela care sufere din causă că ș'a perdut averea, acela care a fost lovit în onórea sa, de calumnie, acela care varsă lacrimĭ de durere pe mormêntul părinteluĭ, mumeĭ, frateluĭ, amiculuĭ, copiluluĭ seŭ, póte óre să maĭ aibă încredere nemărginită în bunurile acesteĭ viețĭ?

Din contra, vede în ele isvorul tuturor amărăciunilor și suferinților.

Éca cum se apropie înțeleptul de dumnedeire; éca cum scade în ochii seĭ prețul vieței, după mĕsura cu care apreciază zădărnicia bunurilor pământeștĭ. Chiar în interesul liniștei sale, el oprește inima sa dela împătimirea pentru umbrele trecĕtóre ale vieței acestia. „Nu aștepta, 'ĭ spune esperiența, nu aștepta fericirea dela împlinirea poftelor materiale; căcĭ tóte aceste bunurĭ departe de a liniști sufletul și a satisface spiritul, distrug până și umbra păceĭ și a armonieĭ. Când, din contra, îndeplinindu'șĭ cineva cu religiositate datoriile sale, ferindu-se de robia patimilor, unindu'șĭ sufletul cu Dumnedeŭ, trecênd prin diferitele fase ale vieței cu gândire la umilința și mărirea luĭ Christos, aceste sunt singurul mijloc de a'șĭ asigura o fericire neperitóre.“ Dacă cel ce viețuește ast-feliŭ, simte câte o dată inima sa bătênd pentru ceva din această viéță, înțelepciunea 'ĭ pune în gură și inimă reflexiunile apostoluluĭ: *Nu mĕ socotesc, fraților, să fi ajuns* la desĕvêrșire; *dar acésta una fac, că uĭtând cele din urmă și țintind tot înainte, alerg către rĕsplătirea la care ne chémă Dumnedeŭ din ceriurĭ, prin Christos Iisus* (Filip. 3; 13, 14).

Căcĭ, care din noĭ, orĭ cât de perfect s'ar socoti, póte să dică: „Am ajuns la perfecție; nicĭ o pasiune pământéscă nu'mĭ maĭ robește inima?“ Ar trebui să fie cine-va maĭ mult de cât om, ca să cuteze a vorbi ast-feliŭ. Să se pázéscă dar orĭ-cine de a'șĭ face o idee exagerată despre lepădarea sa de lume; căcĭ pe cât timp locuim acest corp muritoriŭ, el simte nevoĭ, și a nu le satisface, ar însemna o sinucidere, o călcare a voeĭ luĭ Dumnedeŭ. După legile natureĭ, partea pământéscă din noĭ înșine are drepturĭ asupra nóstră, până la ultima rĕsuflare. și plecările nóstre naturale pe cât timp țintesc la conserȘarea și sănĕtatea nóstră, nu numaĭ nu se pot numi crimivale, ci din conta sunt curate, dacă nu lovesc buna-cuviință ni morala; dar se întêmplă că o nevoe satisfăcută pe dată și prea des, să'șĭ ĭa prea mare sbor și să încalice asupra rațiuneĭ nóstre, și atuncĭ se naște în noĭ acea tiranie a pasiuneĭ și dependența nóstră servilă de obiectile simțitóre.

In tot timpul acesteĭ viețĭ, omul este dar neîncetat aruncat între sensurĭ, care luptă pentru a'l subjuga și între consciință, care voește a 'l elibera de jugul lor. Dacă sfarmă el lanțurile care 'i se par prea grele, pe dată se încurcă în altele nouĕ, și nicĭ o-dată nu ajunge la o libertate complectă, măcar că libertatea sufletuluĭ este purure obiectul spre care

tind tóte silințile sale. Așa în cât chiar către finitul vieței va trebui să ḑică: *N'am ajuns fără îndoélă la perfecțiune; dar, uitând cele din dărăt, alerg la cele d'inaintea mea.* Să ḑică încă creștinul cu s. apostol Pavel: Respect lucrurile și nevoile acesteĭ vieţĭ, dar viéța mea spirituală, relațiunile cu Dumneḑeŭ, silințile mele de a mě conforma legilor virtuțeĭ, faptele mele și voința mea, mě împing maĭ departe, — peste aceste lucrurĭ trecĕtóre. Așa dar, în loc de a mě lăsa stăpênit de plecările și plăcerile mele trupeștĭ, trebue din contra să le stăpênesc eŭ. N'am a mě preocupa nicĭ de laudele, nicĭ de frica lumeĭ; căcĭ lumea nu póte rĕsplăti séŭ pedepsi de cât faptele exterióre; asĕmănarea cu Dumneḑeŭ séŭ diformitatea morală,—aceste sunt rĕsplătirea séŭ pedépsa nóstră reală și permanentă. Nu voiŭ suferi dar, ca plăcerile vieței să mě ducă la reŭ séŭ la bine; căcĭ, născute din simțirĭ, ele trebue să asculte de spirit, nu sa'l conducă.

Uĭtând cele de 'ndărăt, alerg la ținta, care mi-a însemnat-o Dumneḑeŭ prin Iisus Christos. Orĭ cât de încântătóre ar fi bunurile lumeĭ, eŭ nu pot vedea în ele scopul existențeĭ mele. Dumneḑeŭ m'a chemat la viéța spirituală; acéstă existență vecĭnică, acéstă viéță divină, acéstă asemĕnare cu Dumneḑeŭ, acéstă contemplare a divinitățeĭ, a proprieĭ nóstre naturĭ, a universuluĭ,—éca prețul chemăreĭ mele. In Christos dar și prin Christos recunosc eŭ chemarea mea ceréscă; numaĭ lumina sa a împrăștiat întunericul profund al vieţeĭ omineștĭ, pentru care el se și numește *lumina vieţeĭ.* Prin sânta sa descoperire m'a scos din rĕtăcirea pĕcatuluĭ și m'a condus la calea adevĕruluĭ și a mântuireĭ. Pot acum să capĕt pe D-ḑeŭ și adevĕrata fericire, numaĭ dacă a'șĭ urma poroncilor Domnuluĭ; căcĭ în Iisus, în virtute, ni-a însĕmnat Dumneḑeŭ calea adevĕrateĭ vieţĭ, a adevĕrateĭ fericirĭ.

Ast-feliŭ, adevĕratul discipul al Mântuitoriuluĭ nu dă de cât un preț mărginit existențeĭ sale pămênteștĭ; el nu cheltuește timpul și îngrijirile sale pentru a împodobi un trup care în curînd are a se preface în țĕrînă. El ține la stima ómenilor oneștĭ, dar fără a se lăsa pentru acésta a fi têrît afară din datoriile sale. Ceea ce voește el, ceea ce face, el nu face, nicĭ voește cu privire la opiniunea ómenilor, dar dintr'un îndemn dumneḑeesc, care 'l légă și maĭ mult de sântele datoriĭ. El prețuește bunurile amicițieĭ și plăcerile tandrețeĭ, dar rĕmâne stăpên pe aceste sentimente. Dragostea care 'l însuflețește este nemuritóre ca și Dumneḑeŭ; dar omul pămêntesc este muritoriŭ. De aceea discipulul Mân-

tuitoriuluĭ, înţeleptul, nu'şĭ întemeézăt casa fericireĭ sale pe nestatornicia acesteĭ vieţĭ. Femee, ḑice apostolul, iubeşte'ţĭ bărbatul; têněră soţie, iubeşte pe alesul inimeĭ tale; tată şi mamă, iubiţi-vě copiiĭ, dar aduceţi-vě aminte că mórtea are să vě despartă o dată de dênşiĭ; ce se va alege atuncĭ de pacea sufletuluĭ vostru, de fericirea vóstră? Aşa este că vě cutremuraţĭ de acéstă gândire? Vě temeţĭ ca nu cum-va perḑênd pe scumpiĭ voştri, să perdeţĭ prin acésta pacea sufletuluĭ vostru? Cu acésta dovediţĭ că dragostea lumeĭ vě stăpêneşte maĭ mult de cât dragostea luĭ Dumneḑeŭ, şi în asemine casŭ nu puteţĭ fi nicĭ liberĭ, nicĭ fericiţĭ. Numaĭ atunce vě veţĭ bucura de adevěrata fericire când, chiar aice pe pămênt, vě veţĭ împuternici prin virtute, vě veţĭ innobila prin speranţa uneĭ vieţĭ neperitóre, şi vě veţĭ înarma cu răbdarea evangelică. Da, cu atâta va creşte maĭ mult meritul şi adevěrata vóstră fericire, cu cât bunurile lumeĭ vor fi maĭ puţin preţuite în ochiĭ vostri. Numaĭ o ast-feliŭ de disposiţie a spirituluĭ, póte să vě învrednicéscă a ḑice împreună cu apostolul : *De aceea îndrăznim în tot timpul, pentru că ştim că pe câtă vreme suntem în trup, suntem departe de Domnul. Şi în acéstă încredere, voim maĭ bine să fim desfăcuţĭ de trup şi să fim cu Domnul. Pentru aceea ne şi silim ca orĭ în faţa luĭ, orĭ în depărtare, să'ĭ fim plăcuţĭ.* (II Cor. 5; 6, 8, 9).

Care este aşa dar preţul meŭ, în ochiĭ luĭ Dumneḑeŭ? Ah! recunosc că din cale-afară am ţinut la acéstă viéţă şi la bunurile eĭ peritóre; şi cu cât aceste bunurĭ sunt maĭ preţuite de un muritoriŭ, cu atâta maĭ puţin 'şĭ cunóşte el adevěrata valóre.

Étă unde m'a adus gândirea sănětósă; mě înfricoşez de mine însumĭ o Dumneḑeule!

Fă-mě, te rog, să'mĭ aduc aminte tot-déuna cât de repede este torentul care trage cu sine ḑilele mele, cât de amăgitóre este domnia acesteĭ lumĭ, — ca să mě învěţ a mě bucura de ele, fără a deveni necredincios şi nerecunoscětoriŭ, şi să le perd fără a cădea în desperare. Éca adevěrata lepădare de lume, pe care ni-o pretinde sânta Evangelie.

Ajută'mĭ Dómne să'mĭ aduc aminte că traiul meŭ pe acest pămênt nu este de cât o clipă, şi că adevěrata mea viéţă este în ceriurĭ. Nu pot să ştiŭ ce sórtă mě aştéptă dincolo de mormênt, după cum un copil mic, pasionat de jucăriĭ, nu ştie, nu înţelege nobilile veseliĭ a vrîsteĭ cópte. Căcĭ, noĭ

voiajem pe pămênt numaï în puterea credinţeï, şi suntem departe încă de realitatea ce aşteptăm în viéţa viitóre.

Fă, în fine, Dómne, să mě conving de preţul sufletuluï meŭ, căcï numaï în faţa uneï asemine convingerï va cădea puterea magică a lucrurilor lumeï, numaï prin acésta voiŭ putea zdrobi sceptrul patimilor trupeştï, care mě robesc. Tu Dómne eştï spiritul cel maï sublim, şi adevěrata libertate nu póte fi de cât acolo unde este spiritul Těŭ. Amin.

† **Innocent M. Ploeşténu.**

STATISTICA EPARHIEĬ DE ROMAN

Listă de numĕrul papiștilor din cuprinsul judeţuluĭ Putna

Plasa Bilieștiĭ

Comuna urbană Focșaniĭ are 45 persóne papiste cu o biserică; parohul lor este preotul *Mihaiŭ Parlote* cu reședința în Focșanĭ.

Plasa Zăbrăuţiĭ

Comuna Vizantia are 60 persóne papiste cu o biserică; preotul lor este acel din Focșanĭ.

Comuna Câmpurile are 14 persóne papiste, fără biserică, și se caută de preotul din Focșanĭ.

Cotuna Varniţa (comuna Străóniĭ-de-sus) are 4 persóne papiste, fără biserică, căutate de preotul din Focșanĭ.

Cotuna Satu-Noŭ (comuna Păunesciĭ) are numaĭ 1 persónă papistă, căutată de preotul din Focșanĭ.

Plasa Răcăciuniĭ

Târgul-Adjudŭ are 33 persóne papiste, fără biserică, fiind căutate de preotul din Focșanĭ.

Cotuna Fântânelele (comuna Sascut) are 115 persóne papiste, aŭ o biserică și un cleric *Gh. Dobay*. Aceștĭ papiștĭ sunt căutaţĭ de preotul *Ianuș Patrașcu* cu reședinţa în comuna Cleja, plasa Bistriţa-de-jos, judeţul Bacaŭ.

Pe lângă aceștĭ papiștĭ, maĭ sunt în cotuna Schineniĭ 12 familiĭ la fabrica zaharină.

Director, **B. Mandinescu.**

Discurs funebru rostit la înmormêntarea d-luĭ Simion Zamfir, locuitor din comuna Lăleşciĭ plasa şi jud. Tutova, la 26 Februarie 1885.

Decĭ privighiaţĭ că nu sciţĭ în care césă Fiiul omuluĭ va veni, dice Evanghelistul Mateiŭ. (cap. 24. st. 42).

Ocasiunea tristă care mişcă inima fie-căruia dintre noĭ este regretabila perdere a unuia dintre buniĭ noştri sătenĭ. Acesta este fraţilor, un esemplu pipăit pentru noĭ aceştĭ viĭ. Prin acésta de şi convinşĭ, dară bunul Dumnedeŭ ne face să ne convingem şi maĭ mult că trebue să fim gata, adică pocăiţĭ, în tot césul scurteĭ vieţĭ ce avem. Prin acésta ne face să ne gândim maĭ serios la diua judecăţiĭ, când avem a respunde dreptuluĭ judecător pentru cele ce am lucrat în acéstă viéţă vremelnică. Prin acésta ne îndémnă să nu perdem nicĭ o ocasiune în timpul celor patru posturĭ de peste an, spre a fi cumunicaţĭ cu sfintele taĭne, după rânduiala sfinteĭ nóstre bisericĭ ortodoxe.

Fraţilor, sciţĭ că Dumnedeŭ a creat pe óm după chipul şi asemĕnarea sa, l-a pus în raiŭ într'o fericire îngerésca, ĭ-a dat tóte, ĭ-a poroncit din toţĭ pomiĭ să mănânce, numaĭ din pomul cunoscinţeĭ să nu mănânce; acésta va să dică că i-a pus o lege; dar fiind-că n'a păzit acea lege şi s'a legat cu lanţurile pĕcatuluĭ, el a fost dat afară din acea fericire şi pedepsit aspru de drépta judecată a luĭ D-deŭ. Ca urmare a aceluĭ pĕcat, ne-am îngrădit cu mórtea, ca'e mănâncă pe tot némul omenesc. Gândindu-vĕ, fraţiĭ meĭ, la greşéla luĭ Adam, vedeţĭ că nu se póte a fi fost aşa de mare şi cu tóte aceste hotărîrea luĭ D-deŭ a fost fórte mare pentru că mare a fost şi nepocăinţa omuluĭ. Şi apoĭ amintindu-vĕ de propriile vóstre greşelĭ, óre nu vĕ veţĭ cutremura în faţa morţiĭ şi a mormêntuluĭ? Nu vedeţĭ că mórte nu cruţă pe nimenĭ din lume? Secerea eĭ este îngrozitóre, seceră cu timp şi fără de timp. Ah! fraţilor, trebue să plângem cu amar trista posiţiune, în care ne aflăm adĭ faţă cu pĕcatele ce sĕvêrşim în tot momentul, trebue să plângem cu amar ca şi Petru, care s'a lepădat de Christos, când 'l ducea la cruce şi la mórte şi când se găsia în curtea Arhiereuluĭ; trebue să plângem, că şi noĭ de miĭ de orĭ ne lepădăm de învĕţăturile luĭ. Trebue să plângem, sciind că D-deŭ a jerfit pe Fiiul seŭ, ca să rescumpere némul omenesc din robia pĕcatuluĭ şi noĭ continuăm cu

îndărătnicie a fi păcătoşĭ. Pentru că noĭ muritoriĭ eram datorĭ a ne purta către el cu mare sfinţenie, a respecta şi a crede sfintele învĕţăturĭ Evanghelice, a respecta şi a asculta pe învĕţatoriĭ noştri duhovniceşcĭ. Ceea-ce nu facem nicĭ o dată. Pana când óre vom merge tot aşa şchiopatând? Staţĭ, opriţi-vĕ pĕcătoşilor muritorĭ! Să fim gata că nu scim ḑ ua şi césul, când va fi sfîrşitul, pocăiţi-vĕ în viéţă, căci după mórte numaĭ este pocainţă, ci numaı o mică nădejde de ertare prin milosteniile ce vor face aceştĭ viĭ pentru sufletele celor adormiţĭ.

Privițĭ fraţilor! durerósa trecere dela noĭ a luĭ Simion Zamfir! Observaţi'l pe acest pat mortal şi vedeţĭ cum cruda mórte a secerat din mijlocul cetăţenilor pe un bun cetaţén, din mijlocul amicilor pe un bun amic, din mijlocul familieĭ pe un bun părinte. L-a smuls aşa ḑicênd, pentru că numaĭ în câte-va ore s'a curmat firul vieţiĭ sale. Acéstă mórte grabnică trebue să ne înţelepţiască şi maĭ mult în ceea ce priveşce scumpa nóstră datorie pentru suflet. Acésta ne face să tremurăm când facem pĕcatul! Ne face să plângem maĭ mult starea în care ne aflăm noĭ aceştĭ viĭ, de cât pe rĕposatul care 'şĭ-a plătit tributul în etate de 65 anĭ. In timpul vieţiĭ conjugale de 38 de anĭ a şciut să 'şĭ diriguiască bine afacerile casnice, a şciut să dea o bună creştere fiilor şi fiicelor atât celor căsatoriţĭ, cât şi celor minorĭ, cariĭ sunt la braţele parinteşcĭ a scumpeĭ lor mame. S'a silit în viéţă să aibă cele necesare cu abondenţă dând şi celor lipsiţĭ. Pentru tóte aceste noı toţĭ câţĭ ne-am adunat, ca să'l petrecem pană la uşa mòrmêntuluĭ, datorim să ne rugăm Părinteluĭ ceresc pentru ertarea pĕcatelor luĭ. Căcĭ bênd păharul morţiı cu lacrimile în ochĭ ḑicea: „Părinţĭ spirituali, sătenilor, rudelor, amicilor, scumpiĭ meĭ fiĭ şi fiice, scumpiı meı ginerĭ şi nurorǎ, nemângâéta mea soţie! eŭ de astă ḑı părăsesc acéstă lume şi mĕ duc la locaşurile cele vecınice pe o cale pe care cu adevĕrat n'am maĭ călatorit! Infricoşată va fi şi calea acésta, că nu sciŭ la ce capĕt voiŭ ajunge! Duiósa mea soţie! pune credinţa în Dumneḑeŭ, care e tata la tot omul şi sileştete cu creşterea micilor copilaşĭ ce maĭ avem. Şi voĭ nemângâéţiĭ meĭ fiĭ şi fiice, fiţı încredinţaţĭ că ne vom vedea érăşĭ, dacă prin fapte bune şi milostenie vĕ veţĭ sili să rĕscumpĕraţĭ sufletul meŭ şi ale vóstre. Imbrăţişaţĭ şi ascultaţĭ pe scumpa vóstră mamă, care de astă-ḑi înainte are a vĕ fi şi tată şi mamă. Iubiţilor consătenĭ, vĕ las şi vouĕ la toţı ḑiua bună. Să dam fraţilor rĕposatuluĭ sărutarea cea maĭ de pe urmă şi să ḑicem: *D-ḑeŭ să'l erte!* Amin.

Preutul, Ión Apostol.